

Университет за национално и световно стопанство
Бизнес факултет
Катедра „Индустириален бизнес“
University of National and World Economy
Faculty of Business
Department of Industrial Business

ЕВЕЛИНА БОЙКОВА ВАН МЕНСЕЛ
EVELINA BOYKOVA VAN MENSEL

**ИЗГРАЖДАНЕ НА РАМКА ЗА ПОДКРЕПА НА СОЦИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЕМАЧИ
ОТ УНИВЕРСИТЕТИТЕ**
**DEVELOPING A FRAMEWORK FOR UNIVERSITY-LED SUPPORT OF SOCIAL
ENTREPRENEURS**

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд за присъждане
на образователна и научна степен „Доктор“
по *Икономика и Управление (Индустрия)*

AUTHOR'S ABSTRACT

of a dissertation work for the award
of educational and scientific degree "Doctor"
in *Economics and Management (Industry)*

Научен ръководител:
доц. д-р Зорница Борисова Йорданова

София, 2025 г.

Авторът на дисертационния труд е редовен докторант към катедра „Индустириален бизнес“ при УНСС, гр. София.

Дисертационният труд се състои от 243 стр. и съдържа: увод – 16 стр., изложение (4 глави) – 175 стр., заключение – 4 стр., списък с таблиците, списък с фигурите, библиография и приложения. Използваната литература включва 490 източника, от които 25 на български език и 465 на английски език.

Дисертационният труд е представен на заседание на КС на катедра „Индустириален бизнес“ към Бизнес факултет на УНСС, състояло се на 11.04.2025, с решение за отчисляване с право на защита на 16.06.2025 г.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Актуалност на темата

Нарастващите социални и екологични предизвикателства в глобален мащаб, включително в България, изискват иновативни подходи, които често остават извън фокуса на традиционните предприемачи, ориентирани основно към печалбата. Проблеми като социалната изолация, бедността, неравенството в достъпа до образование и здравеопазване, изменението на климата и деградацията на околната среда изискват устойчиви решения, които съчетават социална ангажираност с бизнес подход. Традиционните предприемачи обикновено следват бизнес модели, при които социалното и екологичното въздействие са второстепенни спрямо икономическата възвращаемост (Shterev et al., 2018). Техният фокус върху краткосрочната финансова печалба ограничава възможността за дългосрочни инвестиции в социални и екологични инициативи, които изискват значителни ресурси и често не водят до незабавни финансови резултати. Поради това много от съществуващите социални и екологични проблеми остават без достатъчна подкрепа и иновации. Социалните предприемачи запълват тази празнина, тъй като съчетават мисията за социална промяна с предприемаческия подход за устойчиво развитие на идеите си (Zahra et al., 2009).

В този си стремеж обаче социалните предприемачи се сблъскват със значителни предизвикателства, най-често свързани с достъпа до финансиране, управленски и финансови познания, видимост и легитимност и дългосрочна устойчивост (Diaz Gonzalez & Dentchev, 2021). Тези предизвикателства сериозно възпрепятстват социалното въздействие, което социалните предприемачи биха могли да създадат (Autio et al., 2014). Социалните предприемачи се нуждаят от подкрепа, за да преодолеят тези предизвикателства от множество участници, които улесняват обмена на знания, информация, ресурси, разширени контакти (Roundy, 2017b). Тези участници и отношенията между тях формират предприемаческата екосистема (Spigel & Harrison, 2018).

Подкрепата за социалните предприемачи идва от различни организации от предприемаческата екосистема, включително неправителствени организации, фондации,

правителствени агенции и частни компании. Тези участници осигуряват финансиране, менторство, ресурсна база и мрежи за връзки, които помагат на социалните предприемачи да развият своите идеи и да реализират положителен социален или екологичен ефект (Bruneel et al., 2012). Макар и съществена, тази подкрепа често е насочена към конкретни проекти или краткосрочни инициативи и не обхваща цялостното развитие на предприемача или разгръщането на иновацията в дългосрочен план. Университетите, за разлика от другите подкрепящи организации, са уникално позиционирани за подпомагане на социалните предприемачи, тъй като съчетават експертни знания, научна инфраструктура и постоянен достъп до нови поколения студенти и специалисти (Sánchez-Barrioluengo & Benneworth, 2019; Wagner et al., 2021). Те имат богат опит в обучението и развитието на умения, необходими за създаване и управление на успешни инициативи, както и ресурси, които социалните предприемачи не могат лесно да намерят другаде. Чрез достъпа до университетска подкрепа, социалните предприемачи получават повече от финансиране или менторство – те придобиват знания, които да ги подготвят за справяне с комплексните социални и екологични проблеми. (Yordanova et al., 2020). Това прави университетската подкрепа не само практическа, но и стратегическа за устойчивото развитие на социалните иновации. Чрез такава подкрепа университетите не само допринасят за устойчивото развитие на обществото, но и затвърждават репутацията си на институции, които формират бъдещи лидери за устойчиво развитие (Benneworth et al., 2016). В допълнение тази подкрепа и сътрудничеството със социални предприемачи води до значителни преимущества за университетите, като привличане на студенти и партньори, насърчаване на изследователски проекти с реално въздействие, ангажиране на алумни мрежата и насърчаване на предприемаческо и вътрешнопредприемаческо мислене.

В литературата обаче липсва детайлен анализ на хетерогенните пътища, които университети с различен мащаб и обхват са в състояние да разработят в подкрепа на социалните предприемачи (Kitagawa et al., 2016; Klofsten et al., 2019). Тази липса на задълбочен анализ на разнообразните подходи е особено значима в контекста на България, където социалното предприемачество тепърва набира сила и нуждата от институционална подкрепа е голяма (Blagoev et al., 2015; Kopeva et al., 2021). Развитието на рамка за университетска подкрепа е ключово, тъй като българските социални предприемачи често се изправят пред значителни финансови, структурни и ресурсни ограничения, които

затрудняват устойчивото развитие на техните проекти. Университетите могат да играят водеща роля, предоставяйки не само образование, но и практическа подкрепа и свързаност с екосистемата, адаптирани към местния контекст.

Обект на изследване

Социалните предприемачи са обект на изследване в настоящата дисертация. Социалните предприемачи съчетават социална мисия с предприемачески дух, генерирайки както социална, така и икономическа стойност за осигуряване на дългосрочна устойчивост (Bacq & Janssen, 2011). Социалната стойност се дефинира като положителното въздействие върху обществото, включващо подобряване на качеството на живот, социална интеграция, равен достъп до ресурси и устойчиво развитие (Dees, 1998). Икономическата стойност, от своя страна, се отнася до генериране на финансови и материални ресурси за осигуряване на устойчивост на социалните проекти, като същевременно създава нови работни места и подпомага икономическото развитие (Yunus, 2010). В процеса на събиране на данни са изследвани социални предприемачи от България и света. Изследвани са и организациите от подкрепящата екосистема, с фокус върху университетите като институции, които играят съществена роля за подпомагането на социалното предприемачество чрез предоставяне на образователни програми, ресурси и мрежи. В тази връзка обектът на изследването е ограничен до социално предприемачество, което изключва други форми на предприемачество, като търговско или корпоративно предприемачество, както и други форми на създаване на социална стойност, като неправителствени организации.

Предмет на изследване

Настоящото изследване се фокусира върху специфичните нужди на социалните предприемачи и как те могат да бъдат посрещнати от подкрепящата екосистема и по-конкретно от университетите. Предметът на настоящото изследване обхваща механизмите, които университетите прилагат и биха могли да развият в подкрепа на социалните предприемачи. Взаимодействието между университети и социални предприемачи е основополагащо за развитието на предприемаческа екосистема, която насърчава социалната

промяна и устойчивост. Социалните предприемачи могат да използват университетската подкрепа като ключов ресурс за справяне със специфичните предизвикателства, които срещат на различни етапи от жизнения си цикъл. Тази подкрепа надхвърля рамките на образователните програми, като включва също така достъп до експертни знания, менторство, инфраструктура и връзки с други участници в екосистемата. Систематизирането на подкрепящите механизми в обща рамка носи потенциал за значително повишаване на тяхната целенасоченост и подобряване на работата на социалните предприемачи. Изследването е ограничено във фокуса върху ролята на университетите в подкрепа на социалните предприемачи, без да разглежда в детайли други участници в предприемаческата екосистема, като неправителствени организации, държавни институции или частния сектор. Тази ограниченост позволява задълбочен анализ на специфичната роля на университетите, но изключва възможността за цялостно разглеждане на цялата екосистема. Тъй като резултатите от качествено проучване се основават на анализ, ограничен до 4 висши учебни заведения в България, прилагането на количествени мерки и увеличаването на извадката с цел повишаване на представителността представлява ползотворна възможност за изследване.

Цел на дисертационния труд

Целта на настоящата дисертация е да се създаде и утвърди рамка за подкрепа на социалните предприемачи чрез съществуващите вътрешни и външни университетски ресурси. Тази рамка ще бъде организирана в съответствие със специфичните предизвикателства, пред които са изправени социалните предприемачи - от идеята до мащаба. Разглеждат се и механизмите, които университетите биха могли да приложат, в светлината на взаимните мисии на университетите и социалните предприемачи за създаване на социално въздействие (Bazan et al., 2020; Petersen & Kruss, 2021). Това е важно поради нарастващия глобален интерес към социалните предприемачи и нарастващите изисквания към академичните среди да увеличат социалното си въздействие.

Задачи

За да се постигне целта на дисертационния труд, като основна задача първоначално се прави преглед на световната научна литература за връзката между социалните предприемачи и подкрепящите ги предприемачески екосистеми. Разгледани са също така университетските дейности за социално въздействие и механизмите за подкрепа (Tranfield et al., 2003). В резултат на това е предложена концептуална рамка за подкрепа на социалните предприемачи. Въз основа на емпиричните резултати от проучване на представители на университети, социални предприемачи и други подкрепящи организации в повече от 15 държави по света, рамката е усъвършенствана, за да отрази резултатите. Във всяка част на емпиричното проучване се изследва как социалните предприемачи могат да използват различно измерение на подкрепата от страна на университетите за постигане на социалната си мисия, в резултат на което се създава интегрирана рамка за университетска подкрепа.

Теза на дисертационния труд

Основната теза, която ръководи това изследване, е, че социалните предприемачи се сблъскват с предизвикателства, различни от тези на бизнес предприемачите в техния стремеж да решават сложни социални проблеми, като легитимност, отклонение от мисията, оценка на въздействието, привличане на импакт финансиране, които могат да бъдат преодолени чрез целенасочена и структурирана подкрепа от университетите. Университетите са рядко изследвани, но добре позиционирани да предоставят тази подкрепа и тя значително надхвърля образователните програми.

Хипотези

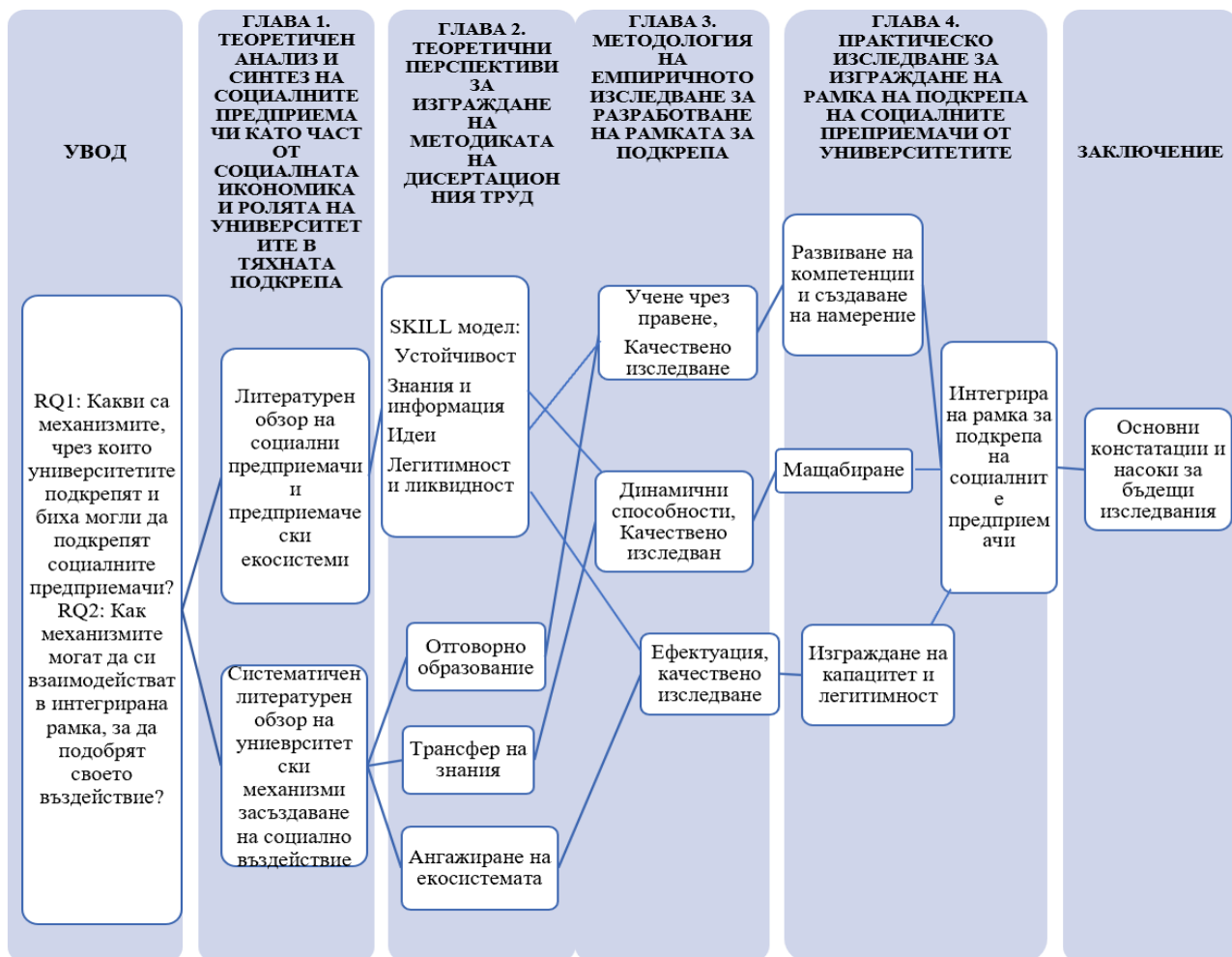
- Университетите могат да играят ключова роля в подпомагането на социалните предприемачи чрез предоставяне на интегрирана рамка за подкрепа, която включва както образователни, така и практически ресурси. Систематизирана и насочена към специфичните нужди на социалните предприемачи, тази подкрепа значително повишава техния капацитет за устойчивост.

- Включването на курсове по социално предприемачество в учебната програма на университетите създава предпоставка за развиване на студентски социални предприятия и развиване на умения, свързани с аналитичност, критично мислене, адаптивност, решаване на проблеми.
- Външните партньорства на университетите с предприемаческата екосистема (с бизнес организации, НПО и други) могат да компенсират ограниченията в капацитета за подкрепа на университетите.
- Създаването на рамка и пътна карта за подкрепа на социалните предприемачи, базирана на международен и локален опит, ще позволи на университетите в България да играят по-активна роля в насърчаването на социалното предприемачество.

II. СТРУКТУРА И СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертацията е организирана в четири основни глави, в които се разглежда пресечната точка между социалните предприемачи, предприемаческата екосистема и университета, за да се открият механизмите за подкрепа.

Фигура 1 визуализира структурата на настоящия дисертационен труд, изложена по-долу в детайли:

Фигура 1 - Структура на дисертацията

СЪДЪРЖАНИЕ:

СЪДЪРЖАНИЕ СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

УВОД

Актуалност на темата

Обект на изследване

Предмет на изследване

Цел на дисертационния труд

Задачи

Теза на дисертационния труд

Структура на дисертационния труд

Източници на данни и изследователски методи

Ограничения и възможности за бъдещи изследвания

ГЛАВА 1. ТЕОРЕТИЧЕН АНАЛИЗ И СИНТЕЗ НА СОЦИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЕМАЧИ КАТО ЧАСТ ОТ СОЦИАЛНАТА ИКОНОМИКА И РОЛЯТА НА УНИВЕРСИТЕТИТЕ В ТЯХНАТА ПОДКРЕПА

1.1. Социалната икономика и новата парадигма за обществена трансформация

1.1.1. Кооперативи

1.1.2. Сдружения/организации с нестопанска цел

1.1.3. Организации за справедлива търговия

1.1.4. Дружества за взаимопомощ

1.1.5. Социални предприемачи

1.2. Социалните предприемачи и нуждата от тяхното изследване

1.2.1. Еволюция на социалното предприемачество

1.2.2. Социалното предприемачество и свързани термини

1.2.3. Специфични предизвикателства на социалните предприемачи

1.3. Предприемачески екосистеми в подкрепа на социалните предприемачи

1.3.1. Функциониране на предприемаческите екосистеми

1.3.2. Участници в екосистемата, подкрепящи социалните предприемачи

1.3.3. Ролята на университетите в предприемаческата екосистема

1.4. Университетите в подкрепа на социалните предприемачи

1.4.1. Мотивация за университетска подкрепа

1.4.2. Университетски механизми за подкрепа, базирани на систематичен преглед на литературата

ГЛАВА 2. ТЕОРЕТИЧНИ ПЕРСПЕКТИВИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА МЕТОДИКАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

2.1. Университетски подходи и механизми за създаване на социално и екологично въздействие

2.2. Разработване на модел SKILL за адресиране на нуждите и подкрепа на социалните предприемачи

2.2.1. S: Устойчивост и мащабиране

2.2.2. K: Знания и информация

2.2.3. I: Въдъхновение и идентифициране на възможности

2.2.4. L: Видимост и Легитимност

2.2.5. L: Финансиране

2.3. Теория на "ефектуацията" (Effectuation theory)

2.4. Обучение чрез преживяване (Experiential learning)

2.5. Динамични способности (Dynamic capabilities)

ГЛАВА 3. МЕТОДИКА НА ЕМПИРИЧНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА РАМКА ЗА ПОДКРЕПА НА СОЦИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЕМАЧИ ОТ УНИВЕРСИТЕТИТЕ

3.1. Сравнителен анализ на съществуващи методики в подкрепа на социалните предприемачи

3.2. Методология за систематичен и библиометричен преглед на литературата

3.3. Ангажиране на екосистемата за подкрепа на социалните предприемачи - събиране на качествени данни

3.3.1. Контекст на изследването

3.3.2. Събиране на данни

3.3.3. Анализ на данните

3.4. Обучение по социално предприемачество - събиране на количествени данни

3.4.1. Контекст на изследването

3.4.2. Учебна програма и дизайн на курса

3.4.3. Рамка за компетенции в областта на социалното предприемачество

3.4.4. Събиране на данни

3.5. Трансфер на знания за социални предприемачи - вторични данни

3.5.1. Контекст на изследването

3.5.2. Събиране на данни

3.5.3. Анализ на данните

3.6. Методика за провеждане на фокус групи с университети и социални предприемачи за апробиране на предложената рамка за подкрепа

ГЛАВА 4. ПРАКТИЧЕСКО ИЗСЛЕДВАНЕ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА РАМКА НА ПОДКРЕПА НА СОЦИАЛНИТЕ ПРЕПРИЕМАЧИ ОТ УНИВЕРСИТЕТИТЕ

4.1. Ангажиране на екосистемата като част от рамката за подкрепа на социалните предприемачи

4.1.1. Всеобхватна подкрепа

4.1.2. Подкрепа, ориентирана към възможности

4.1.3. Частична подкрепа

4.1.4. Подкрепа, разширяваща граници

4.1.5. Извод

4.2. Образователни програми по социално предприемачество като част от подкрепящата рамка

4.2.1. Демографски данни

4.2.2. Развитие на компетенциите

4.2.3. Развитие на уменията

4.2.4. Увереност и интерес на студентите към социалното предприемачество

4.2.5. Извод

4.3. Трансфер на знания към социалните предприемачи като част от рамката за подкрепа

4.3.1. Демографски данни

4.3.2. Структурен модел

4.3.3. Регресионен анализ

4.3.4. Извод

4.4. Обобщение на резултатите от проведеното практическо изследване

4.5. Рамка за подкрепа на социалните предприемачи от университетите, базирана на литературата и емпиричното изследване

4.5.1. Практическо изследване на приложението на разработената рамката за подкрепа на социалните предприемачи от университетите

4.5.2. Пътна карта за прилагане на рамката за подкрепа на социалните предприемачи от университетите

4.5.3. Препоръки към заинтересованите страни

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

БИБЛИОГРАФИЯ

Приложение А - Въпросници за интервюта

Приложение Б - Списък на интервюираните участници

Приложение В - Списък на наблюденията

Приложение Г - Списък на участниците във фокус-групата

III. ОСНОВНО СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

УВОД

В увода се обосновава актуалността и значимостта на дисертационния труд и се представя концептуалната рамка на цялостното дисертационно изследване: обекта и предмета на изследване, изследователската теза и подтезите, основната цел, подцелите, и задачи на изследването; използваните подходи и методи на изследване; въведените ограничения в дисертационния труд.

ГЛАВА 1. ТЕОРЕТИЧЕН АНАЛИЗ И СИНТЕЗ НА СОЦИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЕМАЧИ КАТО ЧАСТ ОТ СОЦИАЛНАТА ИКОНОМИКА И РОЛЯТА НА УНИВЕРСИТЕТИТЕ В ТЯХНАТА ПОДКРЕПА

Основна задача в Първа глава е да се проучат и дефинират основните понятия, еволюция на понятията, карта на понятията (направления), основните виждания и авторската гледна точка спрямо тях. Разглеждат се социалните предприемачи като част от социалната икономика, разлики със сходни понятия, предприемаческата екосистема, университетите и дейностите в тях за създаване на социално въздействие. Главата е разработена в 5 точки.

В **Първа точка** се обсъжда **Социалната икономика и новата парадигма за обществена трансформация**. Социалната икономика играе важна роля в съвременните общества, като предоставя уникални решения за справяне с множество социални, икономически и екологични предизвикателства. Основната ѝ мисия е създаването на социална стойност чрез икономически дейности, които не са насочени само към печалба, но и към задоволяване на обществени нужди и повишаване на качеството на живот на уязвимите групи (Chui et al., 2012). Социалната икономика допълва и разширява дейността на публичния и частния сектор, като помага за преодоляването на предизвикателства, пред които традиционните икономически модели се оказват недостатъчни. Социалната икономика представлява перспективен модел, който цели да доведе до значителна икономическа и обществена трансформация. Дефинира се като *"алтернативен начин за мислене и организиране на икономиката и обществото"* (Krliev et al., 2023 г., стр. 4). Точката

е съставена от 5 подточки, които разглеждат субектите на социалната икономика и тяхната значимост. Първа подточка е посветена на кооперативите. Кооперативите допринасят значително за социалната икономика, като съчетават икономическата жизнеспособност със социалните цели (Krlev et al., 2023). Кооперативната структура предоставя на хората средство за обединяване на ресурси, намаляване на рисковете и създаване на устойчиви предприятия. Работническите кооперативи овластяват служителите, намаляват неравенството в доходите и насърчават чувството за собственост и отговорност (Roper & Cheney, 2005). България също има дългогодишна история на кооперативите (Todorov, 2015). Тези организации са устойчиви и имат дълга история, но се борят да навлязат в новата ера на цифровизирани и иновативни технологии. Във втора подточка се разглеждат организациите с нестопанска цел. Нестопанските организации (НПО) са организации, които произвеждат стоки и услуги, но не е задължително да имат за цел да реализират печалба (Defourny & Develtere, 2009). Те се характеризират с ангажираността си с конкретна социална или екологична мисия. Основният им фокус е насочен към обслужване на обществения интерес и решаване на проблеми като бедност, неравнопоставеност в здравеопазването, устойчивост на околната среда, образование (Adeola & Amah, 2016; Ullah & Routray, 2007). Липсата на разпределение на печалбата позволява на НПО да насочват ресурсите си директно към дейности, свързани с тяхната мисия. Организациите с нестопанска цел обхващат широк спектър от модели, включително благотворителни организации, фондации, застъпнически групи и доставчици на социални услуги. Трета подточка е посветена на Организациите за справедлива търговия. Тези организации гарантират, че производителите в развиващите се страни получават справедливо възнаграждение за своите продукти, като насърчават икономическата и социалната справедливост (Telser, 1960). В основата на справедливата търговия стоят принципи, които дават приоритет на социалната, икономическата и екологичната справедливост (Andorfer & Liebe, 2012). Тези принципи включват справедливо заплащане, прозрачни и директни търговски отношения, равенство между половете и забрана на детския труд. Справедливата търговия се стреми да даде възможност на маргинализираните производители, като им осигурява справедливо възнаграждение за техните продукти и насърчава устойчиви бизнес практики (Telser, 1960). Дружества за взаимопомощ са разгледани в четвърта подточка. Известни още като взаимоспомагателни дружества, тези субекти на социалната икономика

се основават на принципите на солидарност и колективна подкрепа (Birchall, 2014). Тези дружества предлагат основни услуги като здравно осигуряване, обезщетения за безработица и други форми на социална сигурност чрез обединяване на ресурси и вноски от своите членове (Beito, 2000). В съвременната социална икономика взаимоспомагателните дружества продължават да се развиват, като се справят със съвременните социални и икономически предизвикателства чрез принципите на демократичното управление (Defourny & Nyssens, 2012). В последната подточка се разглеждат социалните предприемачи. Социалните предприемачи също така въплъщават принципите на социалната икономика в подхода си към справяне с обществените предизвикателства. Те често възприемат модели на социална собственост, които съответстват на ангажимента им за решения, ориентирани към общността, и за участие на заинтересованите страни (Lumpkin & Vasq, 2019). Социалните предприемачи оценяват успеха си и въз основа на социалното, екологичното и икономическото въздействие (Anand et al., 2021). В края на Точка 1 се обобщава, че въпреки че социалната икономика е ключов приоритет за държавите от Европейския съюз, е необходима промяна на парадигмата, която да я утвърди като перспективен модел за преосмисляне на икономическата и обществената организация. Социалната икономика играе жизненоважна роля в насърчаването на устойчивото и приобщаващо развитие, като предлага иновативни и ориентирани към общността решения за обществените предизвикателства. Тези подходи се отличават със специфични предизвикателства. За да преодолеят тези трудности, организациите в социалната икономика се нуждаят от подкрепа и активно сътрудничество. Ключови аспекти са застъпничеството и повишаването на информираността и легитимността. Все повече експерти призовават социалната икономика да премине от нишов модел към основен двигател в икономиката (Battilana, 2023). Този труд се фокусира върху социалните предприемачи, тъй като техните специфични нужди и предизвикателства изискват специализирана подкрепа и внимание. За да се разберат по-добре социалните предприемачи и техните нужди, е важно да се проследи еволюцията на понятието и множеството форми, които социалното предприемачество може да приеме.

Втора точка разглежда в детайли **Социалните предприемачи и нуждата от тяхното изследване**. Точката започва с разграничаване на разглеждане в литературата три ключови концепции: социални предприемачи, социални предприятия и социално

предприемачество. Въпреки че тези термини често се използват взаимозаменяемо, те се отнасят до различни аспекти на социалната икономика и играят различни роли в създаването на социална стойност и въздействие:

- **Социалните предприемачи** прилагат иновативни бизнес модели за решаване на социални и екологични проблеми, като по този начин допринасят значително за обществото. (Zahra et al., 2009). И до днес единна дефиниция на социалното предприемачество се оспорва от учените (Choi & Majumdar, 2014; Glasbeek et al., 2024). Въпреки това всички определения за социално предприемачество извеждат двете му определящи характеристики: възприемане на някаква форма на търговска дейност за генериране на приходи; и преследване на социални цели (Mair & Martí, 2006; Peredo & McLean, 2006).

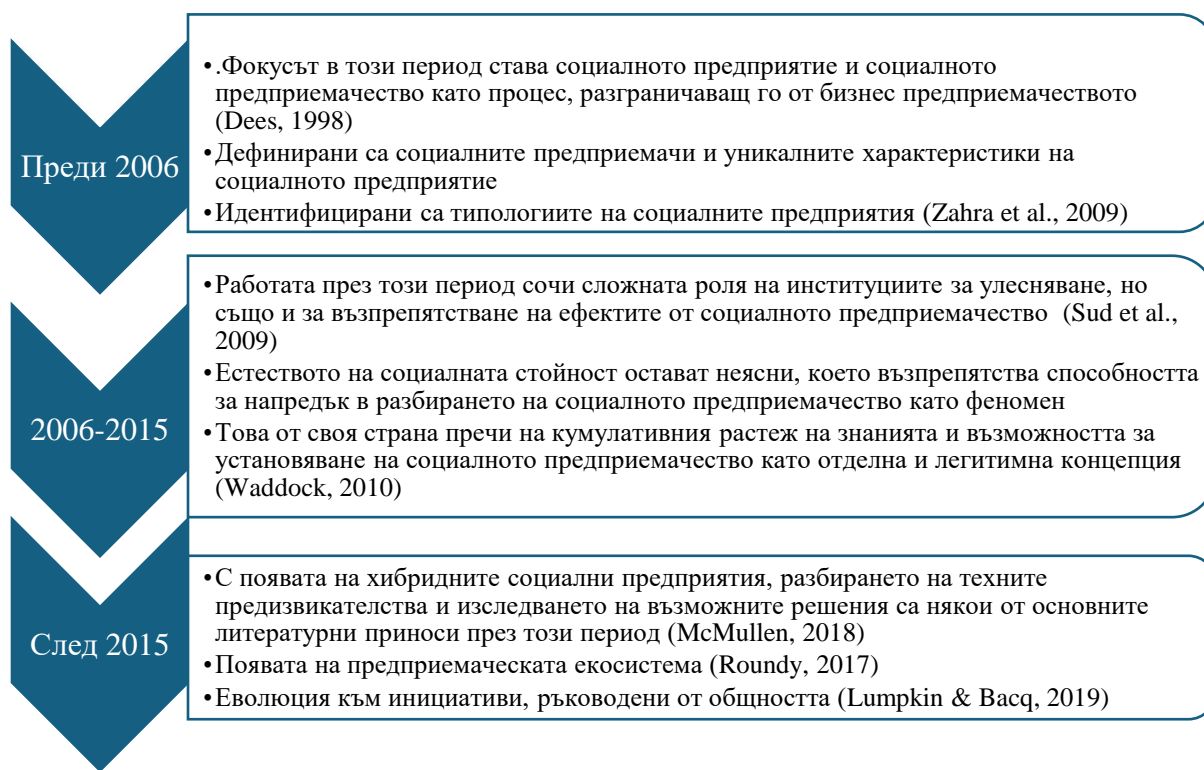
- **Социалното предприятие** като субект на социалната икономика е мощен инструмент за намиране на решения на комплексни социални предизвикателства, които изискват разнообразни подходи и иновативни методи (Mair & Martí, 2006). То е признато като ефективен механизъм за справяне с редица обществени проблеми, включително намаляване на бедността (Bloom, 2009; Ghauri et al., 2014), стимулиране на социалната трансформация (Alvord et al., 2004), насърчаване на приобщаващ икономически растеж (Ansari et al., 2012; Azmat et al., 2015), овластяване на жените (Datta & Gailey, 2012) и насърчаване на институционални промени (Nicholls, 2013).

- **Социалното предприемачество като процес** е дефинирано от Zahra et al. (2009, с. 20) като: *"дейностите и процесите, предприети за откриване, определяне и използване на възможности с цел увеличаване на социалното богатство чрез създаване на нови предприятия или управление на съществуващи организации по иновативен начин"*. Тези процеси са различни за бизнес и социалните предприемачи (Austin et al., 2006)). Разпознаването на социалните възможности, определено като способност за идентифициране на решение на социален проблем, измества фокуса от икономическата възвръщаемост (Thompson et al., 2000).

В първа подточка се разглежда появата на понятието социално предприемачество. Разглеждат се различните модели на социално предприемачество, за да се разберат предизвикателствата, които идват с двусмислеността на термина, заедно с понякога противоречащите си мисии за създаване на социално и икономическо въздействие. Корените на социалното предприемачество водят началото си от 1983 г. с концепцията за

иновативни предприемачи с нестопанска цел (Young, 2001). Друг основополагащ принос имат Waddock & Post през 1991 г. с ранното си изследване на темата. Въпреки това, преди тези първи публикации, разговорът около социалното предприемачество остава до голяма степен неразвит до 90-те години на XX век (Bacq & Janssen, 2011). Терминът "социално предприемачество" придобива известност в академичните среди в края на 90-те и началото на 2000-те години в САЩ (Boschee, 1995; Dees, 1998b; Drayton, 2002; Thompson et al., 2000) и Обединеното кралство (Leadbeater, 1997). Този ранен период се фокусира върху социалния предприемач и появата на практиките на социалното предприемачество.

Фигура 2 обобщава еволюцията на областта на социалното предприемачество:

Фигура 2 - Еволюция на социалното предприемачество

Втора подточка е посветена на разграничаването на социалното предприемачество от сходни термини, които често се използват взаимозаменяемо в литературата - освен бизнес предприемачи, те включват организации с нестопанска цел, академични предприемачи и корпоративна социална отговорност на големи компании. Таблица 1 предлага цялостно обобщение на основните разлики и характеристики:

Таблица 1 - Социални предприемачи и свързани термини

	Социални предприемачи	Бизнес предприемачи	Академични предприемачи	Нестопански/ филантропски организации	Корпоративна социална отговорност (КСО)
Цел	Създаване на социална стойност (Certo & Miller, 2008)	Максимизиране на печалбата Пазарен дял (Austin et al., 2006)	Комерсиализация на науката Трансфер на технологии (Urbano & Guerrero, 2013)	Създаване на социална стойност (Certo & Miller, 2008)	Създаване на социални блага извън интересите на фирмата (McWilliams & Siegel, 2001))
Капитал	Разпокъсано финансиране Получен доход	Създадени финансови и управленски механизми	Университетско финансиране, установени финансови механизми	Дарения, набиране на средства	Значителни фирмени бюджети
Резултат	Трудно е да се измери социалното въздействие	Лесно измеримо генериране на печалба	Смесени	Трудно е да се измери социалното въздействие	Зависи от вида на инициативата
Резултати	Дългосрочно	Краткосрочно	Краткосрочно	Дългосрочно	Краткосрочно

Мярка за въздействие	Централно място в мисията	Няма	Смесени	Централно място в мисията	Инициативата попада в рамките на икономическите цели на фирмата
Предприемачески дейности	Спомагателен	Централен	Централен	Няма	Няма

Това разграничение спомага за разбирането на уникалното предложение за стойност и потенциала за въздействие на социалното предприемачество в рамките на по-широката предприемаческа екосистема (Mair & Marti, 2006; Dees, 2001). Това поставя основите и за разглеждането на специфични предизвикателства на социалните предприемачи, разгледани в трета подточка, сред които достъп до финансиране, управленски и финансови познания, видимост и легитимност, дългосрочна устойчивост, работа в мрежа, измерване на въздействието, отклонение от мисията, човешки ресурси, мащабиране. Заключва се, че Уникалните предизвикателства, пред които са изправени социалните предприемачи на различните етапи от жизнения цикъл на предприятието, изискват специфична подкрепа. Ето защо вниманието е насочено по-скоро към механизмите за колективно управление и по-малко към индивидите. В световен мащаб са се развили предприемачески екосистеми, които подкрепят както бизнес, така и социалните предприемачи (World Economic Forum, 2013). Затова, **Трета точка** разглежда **Предприемачески екосистеми в подкрепа на социалните предприемачи**. Предприемаческите екосистеми са сложни икономически общности от *"взаимодействащи си участници, които взаимно си влияят чрез своите дейности, като обхващат всички съответни участници отвъд границите на един отрасъл"* (Jacobides et al., 2018 г., стр. 2257). Те включват участници, социални структури, институции и културни ценности, което предполага, че колективните действия и споделените норми в рамките на екосистемата оформят значително предприемаческия пейзаж. В първа подточка се разглежда функциониране на предприемаческите екосистеми. Подкрепящите организации се открояват като ключови участници, които осигуряват подкрепа и подобряват знанията, ресурсите и уменията на предприемачите, за да насърчат техния растеж (Letaifa, 2016). Втора подточка разглежда тези организации и ги систематизира в таблица 2 спрямо

подкрепата, която те биха могли да предоставят за най-неотложните предизвикателства пред социалните предприемачи:

Таблица 2 - Участници в подкрепящите екосистеми

Подкрепящи организации	Предоставяна подкрепа	Предизвикателство			
		Достъп до финансиране	Управленски и финансови познания	Видимост и легитимност	Дългосрочна устойчивост
Университет и изследователски институции	<ul style="list-style-type: none"> Достъп до изследователски опит, технически познания и квалифицирани кадри (Guerrero et al., 2016) Наставничество, възможности за работа в мрежа и ресурси, които подпомагат развитието и разширяването на социалните предприятия (Phan et al., 2005). 	✓	✓	✓	✓
Инкубатори/ Акселератори	<ul style="list-style-type: none"> Наставничество, обучение, работно пространство и достъп до мрежи и ресурси (Hackett & Dilts, 2004). 	✓	✓	✓	
Инвеститори /финансови институции	<ul style="list-style-type: none"> Финансиране, инвестиции и финансов опит Работа в мрежа 	✓			
Организации със стопанска цел	<ul style="list-style-type: none"> Експертиза, ресурси и достъп до пазара (Austin & Seitanidi, 2012) Достоверност, мащаб и устойчивост, които дават възможност на СЕ да достигнат до по-широка аудитория и да окажат по-значително въздействие (Nicholls & Opal, 2005). 	✓		✓	✓
Правителство	<ul style="list-style-type: none"> Достъп до финансиране, данъчни стимули и регулаторни рамки (Mair & Marti, 2006). 	✓		✓	

	<ul style="list-style-type: none"> • Легитимиране на сектора на социалното предприемачество и повишаване на осведомеността за неговото значение, привличане на повече ресурси и подкрепа (Defourny & Nyssens, 2010). 				
НПО	<ul style="list-style-type: none"> • Програми за изграждане на капацитет, наставничество и възможности за работа в мрежа (Mair & Marti, 2006). • Ценни познания и достъп до местните нужди и предизвикателства • Доброволци 			✓	

Както в благодатни, така и в оскъдни предприемачески екосистеми, университетите имат потенциала да се справят с най-неотложните предизвикателства пред социалните предприемачи. Ако не чрез собствените си ресурси, то чрез своите разширени мрежи и легитимността, за която сигнализира партньорството с университета (Grandi & Grimaldi, 2003). Подкрепата, произтичаща от предприемаческата екосистема и особено от университетите, е от решаващо значение за оцеляването и разширяването на мащаба на социалните предприятия. Затова ролята на университетите в предприемаческата екосистема е разгледана в трета подточка.

Университетите все по-често са ангажирани с принос към обществото както в социален, така и в икономически план (Laredo, 2007; Vorley & Nelles, 2008). Този нов фокус се нарича Трета мисия (ТМ) на университетите (Montesinos et al., 2008). Третата мисия се разглежда като връзката между университетите и заинтересованите страни от неакадемичния свят, свързана с генерирането, използването, прилагането и експлоатацията на университетските знания, способности и ресурси извън академичната среда (Montesinos et al., 2008; Vorley & Nelles, 2008; Zawdie, 2010). Тези инициативи традиционно включват създаването на spin-off компании в резултат на научноизследователска дейност (Clarysse et al., 2011; Rasmussen et al., 2014), сътрудничество с промишлеността и правителството (Carayannis & Campbell, 2013; Carayannis et al., 2016), както и комерсиализация на науката (Lam, 2011) на академичните предприемачи (АП) (Link et al., 2015; Yordanova & Filipe, 2019). В допълнение, комерсиалното академично предприемачество се фокусира върху създадените патенти, създадените spin-off фирми и проектите в сътрудничество с индустрията (Link et al., 2008; Perkmann & Schildt, 2015; Stoychev, 2009). Често такива резултати в областта на интелектуалната собственост водят до създаване на spin-off компания или се прехвърлят

директно към индустрията чрез комерсиализиране на патент (Tchalakov, 2011; Todorov, 2002; Vutsova & Yalamov, 2023). Освен това формализираната университетска подкрепа за предприемачеството обикновено се разширява и включва създаването на инкубатори или акселератори (Cruz-Amarán et al., 2020; Jansen et al., 2015), създаване на състезания по предприемачество (Bazan et al., 2020b; Guindalini et al., 2021), подпомагане на студентите при разработването на техните идеи и стимулиране на взаимодействието между студенти и предприемачи в подкрепа на създаването и развитието на нови предприятия (Saeed et al., 2015; Wegner et al., 2020). Подточка 4 разглежда университетите в подкрепа на социалните предприемачи със своята инфраструктура, човешки капитал, разширени мрежи, специализирани знания и информация (Sánchez-Barrionuengo & Benneworth, 2019; Wagner et al., 2021). Университетите играят жизненоважна роля в подкрепа на социалните предприемачи, като допринасят за създаването на знания, насърчават обучението по предприемачество, трансфера на технологии и комерсиализацията. Тяхното сътрудничество с индустрията и създаването на инкубатори и акселератори допринасят за жизнеността и растежа на социалните предприемачи (Diaz Gonzalez et al., 2020). Партньорствата, създадени от университетите, улесняват достъпа до различни ресурси, включително специализирани финансови знания, които са на разположение в други университети или в други подкрепящи организации (Cunningham et al., 2018). Университетите също така подкрепят социалните предприемачи чрез модерни съоръжения и достъп до финансови ресурси (Cunha et al., 2017; Kirby, 2006). Университетите допринасят по този начин за Социалната си Трета мисия и подходите за социално въздействие включват отговорно образование, трансфер на знания, ангажиране на екосистемата и съвместно създаване на социално въздействие.

Въз основа на разгледаната литература за социалните предприемачи става ясно, че те са изправени пред специфични предизвикателства, които изискват подкрепата на заобикалящата ги екосистема. Като се имат предвид разгледаните дейности на университетите за създаване на социално въздействие и взаимодействието им със социалните предприемачи, университетите могат да оказват подкрепа и извън образованието. Методиката, която ръководи емпиричното изследване, е описана подробно в следващата глава.

ГЛАВА 2. ТЕОРЕТИЧНИ ПЕРСПЕКТИВИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА МЕТОДИКАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

За да се разбере по-добре как социалните предприемачи могат да се възползват от нововъзникващата роля на университета като създател на социално въздействие и да се синтезират настоящите механизми за подкрепа, прилагани от университетите в цялостна рамка, **Втора глава** започва с разработването на концептуална рамка въз основа на систематичния преглед на литературата, очертаваща пътищата и механизмите, чрез които университетите вече участват в създаването на социално и екологично въздействие. След това е разработен моделът SKILL за подкрепа на Социални предприемачи въз основа на техните най-неотложни предизвикателства и най-важни фактори за успех, както е посочено в литературата. В резултат на това последващите емпирични изследвания се основават на концептуалната рамка и модела SKILL, така че окончателната интегрирана рамка за подкрепа да може да бъде както целенасочена, така и да използва наличните вътрешни и външни ресурси на университетите. За тази цел се прилагат теориите за ефектуация, учене чрез правене и динамични способности (Kolb et al., 2014; Sarasvathy, 2001; Teece, 2016). Интегрирането на тези теоретични похвати с модела SKILL предлага цялостна рамка за университетите за подкрепа на социалните предприемачи през всеки етап от тяхното развитие. Тези теории са подходящи за прогнозиране на най-подходящите методологии за стимулиране на социалното предприемачество в рамките на университетите, за проучване на това как конкретни механизми допринасят за изграждането на динамични способности за социалните предприятия извън университетите и как ангажираността на екосистемите може да допринесе за подкрепата на социалните предприемачи.

В Точка 1. Университетски подходи и механизми за създаване на социално и екологично въздействие Въз основа на обширния литературен преглед на третата социална мисия на университетите, Фигура 3 представя концептуална рамка, която очертава пътищата и механизмите, чрез които университетите могат да генерират както социално, така и екологично въздействие през призмата на трансфера на технологии (Bozeman, 2000). Тази рамка илюстрира как университетите, в качеството си на ключови участници в предприемачески екосистеми, ефективно допринасят за справяне с обществените предизвикателства. Както е показано на фигура 3, всеобхватната тема за съвместното създаване представлява значителна промяна от традиционните, еднопосочни дейности към по-динамичен и съвместен модел.

Фигура 3 - Университетски пътища и механизми за създаване на социално и екологично въздействие, итерация

В Точка 2 Разработване на модел SKILL за адресиране на нуждите и подкрепа на социалните предприемачи се разглежда динамичното взаимодействие между предизвикателствата и факторите за успех, в настоящата дисертация се предлага моделът SKILL (Sustainability, Knowledge, Inspiration, Legitimacy, Liquidity) като цялостен модел за подкрепа и овластяване на социалните предприемачи. Моделът се корени в разбирането, че

предизвикателства като финансиране, управленски знания, видимост и легитимност могат значително да възпрепятстват способността на социалните предприятия да постигнат ключови фактори за успех. В същото време фактори за успех като социални мрежи, капиталова база и обща отдаденост са взаимозависими и взаимно подсилващи се (Sharir & Lerner, 2006). Моделът SKILL взема под внимание, че социалните предприемачи са изправени пред различни предизвикателства на различни етапи от своето развитие - от създаването до мащабирането и дългосрочната устойчивост. Чрез систематично справяне с тези предизвикателства моделът осигурява персонализирана подкрепа, която се развива заедно с пътя на предприемача. Фигура 4 изобразява 5-те взаимосвързани елемента на модела SKILL:

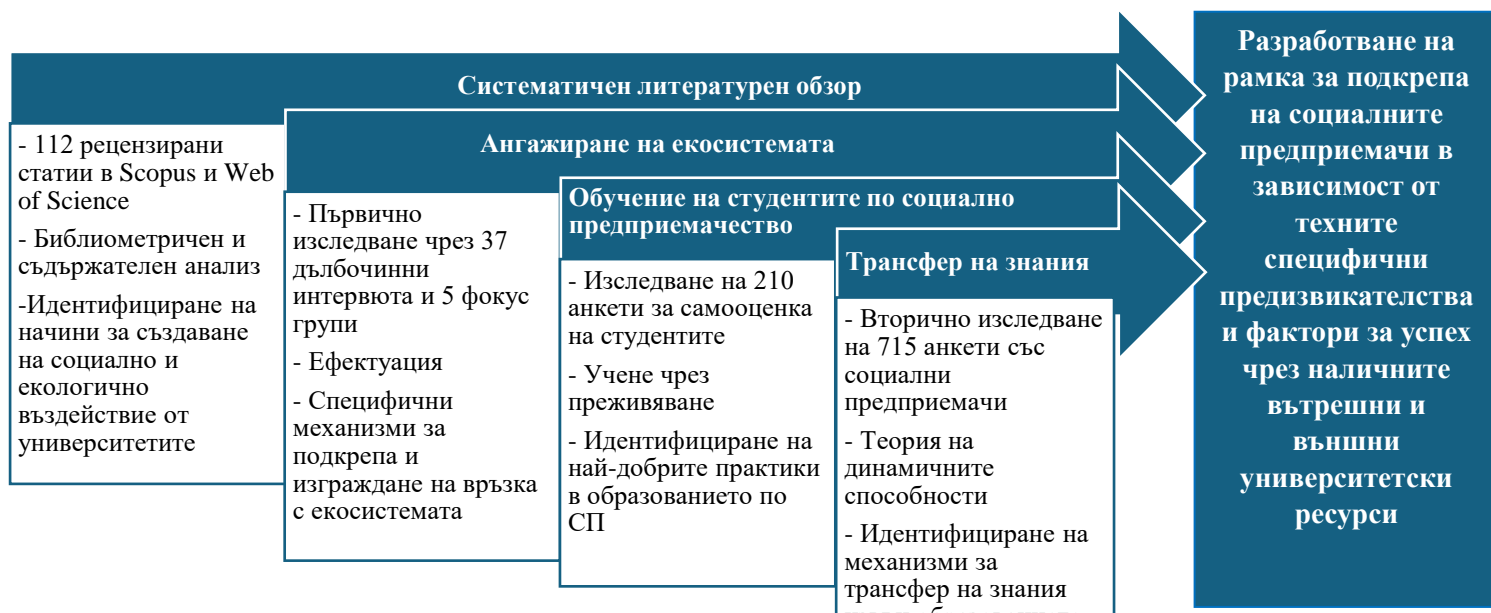
Фигура 4 - Модел SKILL за адресиране на нуждите и подкрепа на социалните предприемачи

Моделът SKILL може да помогне на университетите да възприемат целенасочен и систематичен подход в подкрепа на социалните предприемачи. Като съгласуват своите ресурси, програми и мрежи с петте взаимосвързани компонента на модела SKILL - устойчивост и мащабиране, знания и информация, вдъхновение и отдаденост, легитимност и видимост, и ликвидност и финансиране - университетите могат да увеличат въздействието си, за да отговорят на уникалните нужди на социалните предприемачи. В отговор на тези

нужди, в точки 3, 4 и 5 се разглеждат и теоретични перспективи, залегнали в основата за изграждане на методиката на дисертационния труд, а именно теория на ефектуация, обучение чрез преживяване и динамични способности. Използвайки теорията за ученето чрез преживяване, университетите могат да предоставят образователни програми, предназначени да вдъхновят студентите и потенциалните социални предприемачи (Hockerts, 2018). Социалните предприемачи трябва да развиват динамични способности, които да гарантират дългосрочно оцеляване. Университетите играят решаваща роля в осигуряването на обучение, ресурси и достъп до знания, които помагат на предприемачите да придобият необходимите умения за адаптиране и реагиране на променящата се среда (Lee & Chandra, 2020) . Това включва и достъп до финансови ресурси, които позволяват техния растеж и устойчивост. Университетите, чрез своите изградени мрежи и ресурси, могат да действат като жизненоважни центрове в екосистемата. Използвайки своите вътрешни ресурси, външни мрежи и предприемаческо мислене, университетите могат да създават съвместно със социалните предприемачи, да увеличават мащаба на техните начинания и да повишават легитимността им (Casasnovas & Bruno, 2013).

ГЛАВА 3. МЕТОДИКА НА ЕМПИРИЧНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА РАМКА ЗА ПОДКРЕПА НА СОЦИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЕМАЧИ ОТ УИНВЕРСИТЕТИТЕ

Целта на **Трета глава** е да се разработи методика за изграждане на цялостна рамка за подкрепа. Въз основа на прегледаната литература и откритите в нея празнини, са предложени три изследвания, които допринасят към всеки от подходите на университетите за създаване на социално и екологично въздействие, а именно отговорно обучение, трансфер на знания и ангажиране на екосистемата. Подробно е обсъдена съответната методология за всяка част и емпирично се надгражда концептуалната рамка. Фигура 5 очертава методологията, ръководещи всяка част от емпиричното изследване в отговор на целите и съответния принос, които по-късно се обсъждат подробно:

Фигура 5 - Обобщение на методиката на емпиричното проучване

Интегрирането на трите ключови елемента в методологията на дисертацията – образование, трансфер на знания и ангажиране на екосистемата – е от основно значение, тъй като тази комбинация не само отразява механизмите, чрез които университетите създават и укрепват социалното въздействие, но и съответства на специфичните нужди на социалните предприемачи във всяка фаза от техния жизнен цикъл. Всеки от тези компоненти има различно, но същевременно допълващо въздействие върху социалните предприемачи. Тази интегрирана методология предоставя цялостен подход към подпомагането на социалните предприемачи, гарантирайки, че подкрепата от страна на университетите е едновременно структурирана и гъвкава, адаптирайки се към променящите се нужди на предприемачите и тяхната среда.

Подточка 1 разглежда съществуващи рамки за подкрепа. В литературата липсват цялостни рамки за подкрепа на социалните предприемачи. Съществуващите такива включват: университетска система за подкрепа на устойчивото предприемачество (Fichter & Tiemann, 2018), правителствена подкрепа за социални предприемачи (Bozhikin et al., 2019), подкрепа за социалните предприемачи от страна на корпорациите (Menon & Guha, 2021), ресурси и дейности в подкрепа на социалните предприемачи в университетите (Diaz Gonzalez & Dentchev, 2022). Разгледаните рамки колективно подчертават многостранната

роля на институциите в подкрепа на устойчивото и социалното предприемачество, като всяка от тях разглежда различен ъгъл на подкрепа. Те обаче не акцентират на основните предизвикателства на социалните предприемачи. В **Подточка 2** е разгледана методологията за систематичен преглед на литературата. Окончателният списък от 112 одобрени статии съдържа някаква форма на социална дейност на Третата мисия на университетите, която може да бъде приложена в подкрепа на социалните предприемачи.

Подточка 3 разглежда методологията за качествено проучване за изследване на мобилизирането на ресурси за подкрепа на социалните предприемачи. Проучването анализира механизмите, чрез които университетите в България ангажират екосистемата и подкрепят социалните предприемачи, използвайки качествени методи като интервюта и фокус групи, за да разкрие специфичните контекстуални особености на тяхното сътрудничество. Анализът включва данни от четири различни университета, представящи разнообразни подходи – от утвърдени инициативи до начален етап на развитие – които демонстрират напредъка в предоставянето на ресурси, обучение и изграждане на мрежи за социално въздействие. Използването на NVivo за кодирането на данни улеснява идентифицирането и структуриране на ключови теми, свързани с подкрепата, предизвикателствата и ефективността на взаимодействието, като подчертава значимостта на принципите на ефектуацията и тяхното приложение в университетския контекст. В **Подточка 4** е разгледана методологията за събиране на количествени данни с цел установяване на най-добри практики в обучението по социално предприемачество. Проучването анализира влиянието на образователни подходи върху развитието на ключови компетенции и намерения за социално предприемачество сред студентите, като използва данни от глобален курс по социално предприемачество. Изследването измерва промени в седем ключови компетенции: критично мислене, гъвкавост, межкултурно сътрудничество, откритост, упоритост, изчислено поемане на риск и идентифициране на възможности. Тези компетенции са оценени преди и след курса чрез самооценка на студентите, с въпроси, структурирани върху ретроспективен подход, който измерва възприятието им за развитие. Използвайки количествени методи, надеждността на резултатите е проверена чрез Кронбах алфа, като стойностите варират от 0.68 до 0.88, което показва висока вътрешна съгласуваност на измерванията. В **Подточка 5** методиката се обогатява с обширен анализ на вторични данни с цел измерване на ефекта от трансфера на

знания към социални предприемачи. Събрани чрез онлайн анкети сред 715 социални предприемачи от 11 университета в Латинска Америка и Европа, данните са тествани чрез статистически анализи, включително модели за корелация и регресионен анализ със SmartPLS, с цел да се установи ефектът на университетските програми върху финансовото управление, устойчивостта, мащабирането на социалните предприемачи. Надеждността на измерванията е потвърдена със стойности на Кронбах алфа над 0,800 и факторно натоварване над 0,700, което гарантира валидността на резултатите. **Подточка 6** предлага методология за валидиране на рамката за подкрепа, разработена в дисертационния труд, чрез провеждане на фокус групи с представители на университетите и със социални предприемачи.

ГЛАВА 4. ПРАКТИЧЕСКО ИЗСЛЕДВАНЕ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА РАМКА НА ПОДКРЕПА НА СОЦИАЛНИТЕ ПРЕПРИЕМАЧИ ОТ УНИВЕРСИТЕТИТЕ

Четвърта глава е посветена на резултатите от направените изследвания. Емпиричните резултати разкриват потенциала на университетите да запълват празнини в знанията и уменията на социални предприемачи както вътре в, така и извън университета. Това става възможно чрез вътрешни и външни знания и ресурси и през вече съществуващи подходи и механизми за създаване на въздействие. Тази подкрепа се осъществява, но по непоследователен начин, който зависи в голяма степен от индивидуалната инициатива. Съществува потенциал за още по-мащабна подкрепа, която да е от полза както за социалните предприемачи, така и за университетите. Това би било възможно чрез разработване на цялостна рамка за подкрепа, като се обърне внимание на специфичните предизвикателства, пред които са изправени социалните предприемачи. Това е важно, поради значителното въздействие, което Социални предприемачи оказват върху обществото. Чрез насърчаване на тяхното развитие екосистемата може да генерира споделена стойност и ползи. Тази рамка може допълнително да преодолее пропастта между социалните предприемачи и академичните среди. Появяващите се тенденции позволяват разработването на рамката в три конкретни области: ангажиране на екосистемата, интегриране на образователни курсове в програмата и предоставяне на финансови обучения. На първо място се обсъждат дейностите по ангажиране на

екосистемата и основните видове подкрепа. След това се обсъждат резултатите по отношение на стимулирането на социалното предприемачество в рамките на университета и какво е въздействието на ученето чрез преживяване върху студентите. Ролята на университетската информация и обучение за формиране на динамични способности за оцеляване и увеличаване на мащаба на социалните предприятия се разкрива накрая. В резултат на заключителния преглед е представена интегрираната рамка за подкрепа на социалните предприемачи - от тяхното създаване до мащабирането им. В **Подточка 1**, която разглежда мотивацията за подкрепа и ангажиране на екосистемата като част от рамката за подкрепа на социалните предприемачи, се открояват специфични типове подкрепа и възникващите в резултат подкрепящи дейности, базирано на инициативата и ресурсите:

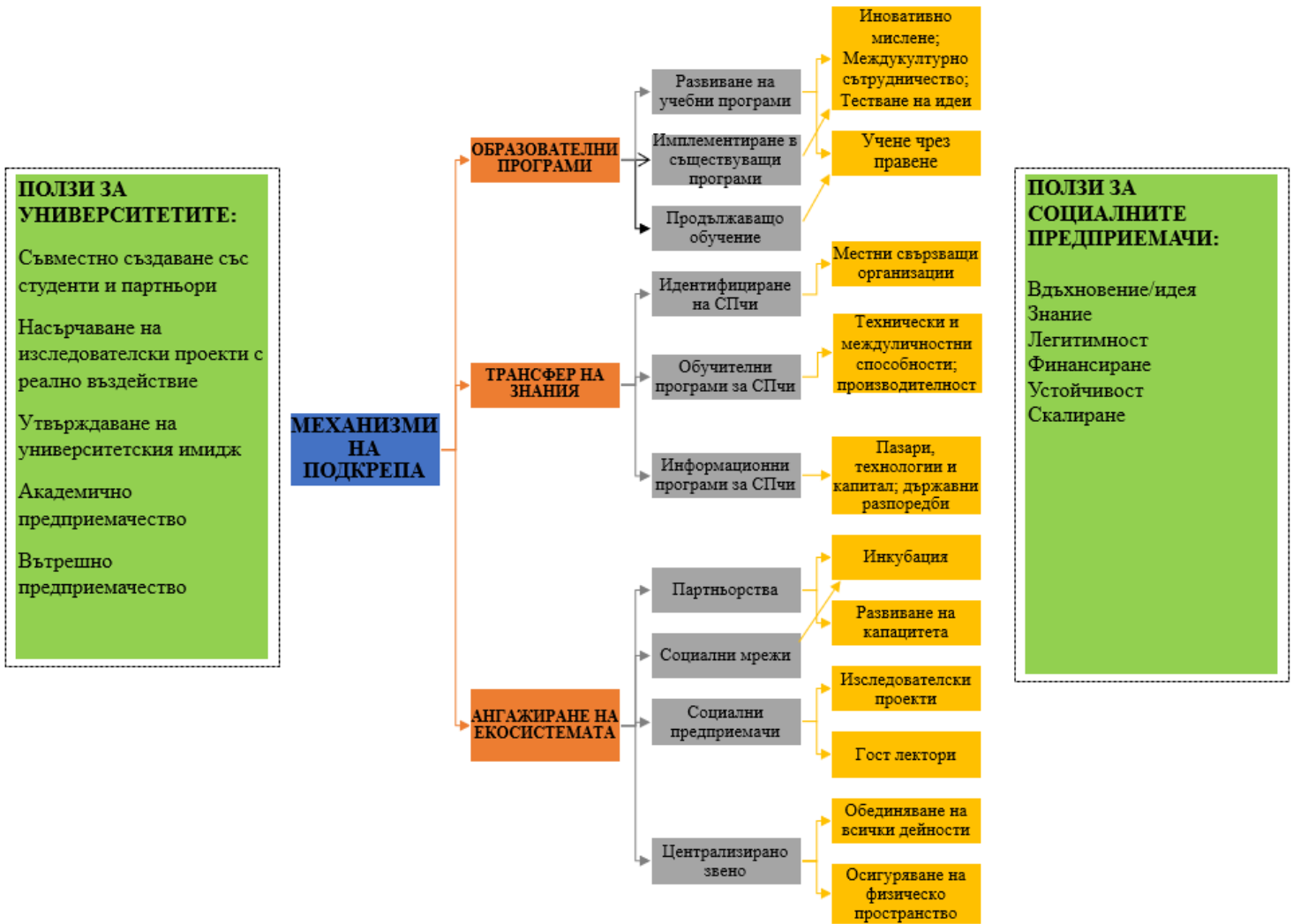
Вътрешни ресурси

Фигура 6 - Видове университетска подкрепа за социални предприемачи

Подточка 2 разглежда специфичните умения и компетенции, които се развиват допълнително чрез обучението по социално предприемачество. Основните компетенции, развити чрез курса, включват критично мислене, разпознаване на възможности, откритост, сътрудничество и умения за тестване и усъвършенстване на идеи, като участниците демонстрират значителен напредък в тези области. Програмата насърчава експериментално обучение, което повишава увереността на студентите и интереса им към социалното предприемачество, като 93% от тях изразяват висока увереност в разработването на решения след курса. Резултатите подчертават ефективността на учебната програма за подготовка на социално отговорни лидери, готови да адресират сложни глобални предизвикателства. Откроява се нуждата от умения по измерване на социалното въздействие, като ключова предпоставка за създаване на легитимност сред клиенти и заинтересовани лица. В тази връзка практическото обучение по социално предприемачество е предпоставка за развиване на динамични способности. **Подточка 3** потвърждава хипотезата, че трансферът на знания от университетите към социалните предприемачи играе ключова роля в подкрепата на устойчивото развитие и мащабирането на социалните предприятия. Проучването разкрива, че въпреки значителните ресурси и възможности, университетите често остават подценен партньор за социалните предприемачи, които разчитат предимно на собствени средства (78%) и рядко търсят университетска подкрепа (9.5%). Въпреки това, предоставянето на обучения от университетите доказано засилва способностите на предприемачите за идентифициране на възможности, планиране и прилагане на финансови ресурси, което е от решаващо значение за тяхното оцеляване и разрастване.

Въз основа на литературния обзор и емпиричните резултати, **Точка 5** предлага рамка за подкрепа на социалните предприемачи от страна на университетите, с цел засилване на социалното им въздействие. Тази рамка представя интегриран модел за подкрепа на социалните предприемачи през целия им жизнен цикъл на развитие, като се фокусира върху специфичните им предизвикателства в областта на идентифицирането на възможности, дългосрочната устойчивост и мащабирането. Фигура 7 онагледява визуално предложената рамка:

Фигура 7 - Рамка за подкрепа на социалните предприемачи от страна на университетите

Университетите могат да подкрепят социалните предприемачи чрез три ключови механизма: образователни програми, трансфер на знания и ангажираност на екосистемата. Образователните програми интегрират теория и практика, като предлагат курсове, фокусирани върху устойчиво развитие, иновации и социално въздействие, и включват работа по реални проекти за придобиване на практически умения. Чрез продължаващо обучение и специализирани модули, университетите подготвят студентите и бъдещите социални предприемачи за реални предизвикателства. Трансферът на знания се

осъществява чрез семинари, сертификационни програми и платформи за обмен на информация, които осигуряват достъп до ресурси, контакти и най-добри практики, насърчавайки устойчивостта и мащабируемостта на социалните инициативи. Ангажираността на екосистемата включва мрежа от студенти, възпитаници, преподаватели и социални предприемачи, които чрез менторство, обмен на опит и подкрепа подпомагат развитието на социални предприятия. Централизираните университетски звена играят ролята на координатор на тези инициативи, обединявайки ресурси, консултации и пространства за иновации, за да създадат устойчива и подкрепяща среда за социалните предприемачи. В **Подточка 1** се изследват резултатите от практическото изследване на приложението на разработената рамката за подкрепа на социалните предприемачи от университетите. Обратната връзка от фокус групите с университетски преподаватели и социални предприемачи подчерта необходимостта от адаптивна и практическа рамка за подкрепа на социалното предприемачество. Преподавателите акцентираха върху важността на гъвкавостта, като предложиха създаване на инструменти за оценка на университетските ресурси и включване на казуси, които демонстрират различни приложения на рамката. Те препоръчаха също интегриране на подкрепата за социално предприемачество в съществуващите академични програми, осигурявайки устойчивост чрез дългосрочно разпределение на ресурси и разработване на интердисциплинарни курсове. Социалните предприемачи изтъкнаха значението на целенасоченото обучение в области като финансово управление, работа в мрежа и достъп до капитал. Те подчертаха необходимостта от партньорства с финансови институции и формализирани мрежи за наставничество и сътрудничество. Акцентът върху ученето чрез преживяване бе определен като ключов за изграждането на практически умения и увереност. Въз основа на обратната връзка в **Подточка 2** е разработена пътна карта за прилагане на рамката за подкрепа на социалните предприемачи от университетите:

Фигура 8 - Пътна карта за подкрепа на социалните предприемачи

Пътната карта започва с идентифициране на социални предприемачи чрез свързващи организации, изграждане на доверие и оценка на техните нужди и етап на развитие. Следващият етап включва разработване на програма чрез ангажиране на преподаватели, възпитаници и предоставяне на специализирани пространства за социални инициативи. Важна част е въвеждането на курсове по социално предприемачество, включващи реални казуси, участие на социални предприемачи като лектори и редовни събития за работа в мрежа. Програмата акцентира и върху взаимодействието със студенти чрез стажове, менторски програми и участие в проекти за социални предприемачи. Главата завършва с конкретни, практически ориентирани препоръки, насочени към социалните предприемачи,

университетските представители и законодателните органи. Тези препоръки са изведени на базата на емпиричните резултати от изследването и имат за цел да подпомогнат създаването на по-ефективна и устойчива подкрепяща среда. Те отразяват както идентифицираните потребности и предизвикателства, така и потенциала за усъвършенстване на механизмите за взаимодействие между академичната общност, предприемаческия сектор и институционалната рамка.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Глава Заключение обобщава как дисертационният труд допринася за литературата, като предлага нюансирано разбиране за това как социалните предприемачи могат да бъдат подкрепяни от университетите. Обобщава въвеждането на нов модел, очертаващ пет ключови компонента за устойчиво развитие на социалните предприемачи. Той предлага рамка за оценка и развитие на способностите на социалните предприемачи и показва как университетите могат да подкрепят тези елементи чрез целенасочени програми и ресурси. Синтезирана е литературата за съответните подходи към социалната ангажираност, тъй като университетите все по-често се ангажират с дейности, които допринасят за икономическото и социалното развитие на регионите, в които работят. Тези констатации са групирани в 3 основни категории - отговорно образование, трансфер на знания и ангажираност на екосистемите.

Като предоставят всеобхватна, ориентирана към възможностите, частична или разширяваща границите подкрепа, университетите създават стабилна екосистема, която насърчава социалните иновации и решава сложни социални проблеми, от което се възползват както социалните предприемачи, така и по-широката екосистема от заинтересовани страни. Подкрепата, ориентирана към възможностите, включва университети, които активно търсят и се възползват от нововъзникващи външни възможности за социално въздействие. Тази проактивна позиция позволява на университетите да съгласуват своите ресурси и опит с обществените нужди, създавайки симбиотични отношения, които са от полза както за институцията, така и за по-широката общност. Частичната подкрепа включва ресурси и физически пространства, които университетите отделят специално за дейности в областта на социалното

предприемачество. Тези ресурси предоставят на социалните предприемачи инфраструктурата, необходима за разработване, тестване и разширяване на техните инициативи. Подкрепата за разширяване на границите се простира отвъд границите на университета, за да се ангажира с външни заинтересовани страни и да разшири въздействието на инициативите за социално предприемачество. Този вид подкрепа включва създаването на мрежи, които включват възпитаници, партньори от индустрията, политици и обществени организации.

Като основна дейност на университетите и ключов фактор за създаване на социално въздействие, образованието по социално предприемачество и изграждането на компетенции у студентите за решаване на социални проблеми и проблеми на устойчивото развитие и околната среда придобиват голяма популярност в литературата. Изследването показват, че такива програми биха били най-ефективни, ако използват иновативни подходи за сътрудничество между студентите в реално тестване на идеи за решаване на тези проблеми. Въпреки че ролята на университетите в подкрепа на социалните предприятия се разглежда предимно през призмата на предлаганите образователни програми, програмите за обучение и информация, предоставяни от университетите, играят съществена роля за изграждането на динамични способности за оцеляване на социалните предприятия. Това означава, че висшите училища биха могли да имат много по-голяма роля в способността на социалните предприемачи да планират, както и да управляват своите финанси.

Университетите играят ключова роля в създаването и засилването на социалното въздействие, което е все по-необходимо, имайки предвид сериозните обществени и екологични предизвикателства, пред които сме изправени днес. Тази трансформация изисква ясна и гъвкава ръководна рамка, която настоящото изследване предлага като първа стъпка в тази посока. Университетите са не само образователни и изследователски институции, но и активни участници в предприемаческата екосистема, които обединяват вътрешни и външни заинтересовани страни в подкрепа на социалните предприемачи. Благодарение на своите утвърдени преподаватели, ангажирани служители, мотивирани студенти и богати национални и международни мрежи от възпитаници и партньори, университетите имат потенциала да се утвърдят като центрове на социалното предприемачество в своите региони.

IV. СПРАВКА НА ПРИНОСИТЕ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. *Систематизиран преглед на литературата*

Изследват се основните теоретични концепции и модели в социалното предприемачество и в университетите в близо 500 академични статии от световната литература. Разработва се концептуална рамка за Социалната трета мисия на университетите, а именно съществуващите подходи и механизми за създаване на социално и екологично въздействие.

2. *Международно емпирично изследване*

Данните се събират не само в България, но и международно, което осигурява разнообразие от перспективи и контекст, обогатявайки анализа. Оценява се ефективността на университетските програми за социално предприемачество и влиянието им върху намерението на студентите да започнат и развият социални инициативи. Също така се доказва неизследвания досега положителен ефект от университетските програми за способността на социалните предприемачи да разрастват инициативите си, благодарение на анализ на над 700 анкети от социални предприемачи от различни страни в Европа и Латинска Америка.

3. *Разработване и прилагане на SKILL модел*

Очертава петте ключови компонента за развитие и устойчивост на социалните предприемачи. Моделът предлага ясна и структурирана рамка за оценка и развитие на способностите на социалните предприемачи.

4. *Преосмисляне на ролята на университетите в подкрепата на социални предприемачи*

Изследването подчертава нова роля за университетите като активни посредници между социалните предприемачи и по-широката екосистема, осигурявайки устойчивост на подкрепата чрез интегрирани образователни и ресурсни програми.

5. Съчетаване на вътрешни ресурси с ангажиране на екосистемата

Дисертацията предлага нов подход, при който университетите съчетават вътрешни ресурси (като преподаватели, студенти, и наличната инфраструктура) с активното ангажиране на външни партньори от екосистемата – НПО, бизнеси и държавни институции. Това комбиниране на ресурси засилва ефективността на университетската подкрепа и допринася за мащабиране и устойчивост на социалните инициативи.

6. Рамка за подкрепа и пътна карта за прилагането ѝ

Дисертационният труд предоставя и подробно разработена пътна карта за практическо прилагане на концептуалната рамка в различни университети, като се фокусира върху създаването на устойчива екосистема за подкрепа на социалните предприемачи чрез поетапни стъпки.

V. ПУБЛИКАЦИИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Приети публикации:

1. Van Mensel, E., Dentchev, N.A., Samaniego Diaz, A., Izquierdo, E., Yordanova, Z. (2024). The Role of Universities in Social Enterprises' Ability to Scale: a Dynamic Capabilities Approach, *Economic Studies*, 34 (3)
2. Van Mensel, E., Yordanova, Z., Dentchev, N.A., Salas-Vargas, J. (2023). The Social Third Mission of Universities: Towards a Unified Framework, *Economic Alternatives*, in print
3. Van Mensel, E., Yordanova, Z., Dentchev, N.A. (2024). INNOVATION NETWORKS IN SUPPORT OF SOCIAL ENTREPRENEURS, Доклад от Национална кръгла маса “Формални и неформални иновационни мрежи”, ISBN (online) 978-954-23-2493-5, Достъпно на: <https://dlib.uni-svishtov.bg/handle/10610/5024>
4. Van Mensel, E., Yordanova, Z., Dentchev, N.A. (2024). THE EVOLUTION OF AN EXPERIENTIAL LEARNING STUDENT PROJECT – A JOURNEY ON THE NEXUS OF ACADEMIA AND PRACTICE, НАУЧНИ ТРУДОВЕ НА УНСС, ИК-УНСС ISSN (online): 2534-8957; ISSN (print): 0861-9344
5. Van Mensel, E., Yordanova, Z., Dentchev, N.A. (2024). THE ROLE OF REAL ESTATE IN THE INTEGRATION OF SOCIAL ENTREPRENEURS IN THE ENTREPRENEURIAL ECOSYSTEM. 10-та Юбилейна международна научно-практическа конференция „НЕДВИЖИМИ ИМОТИ & БИЗНЕС”
6. Van Mensel, E., Leyen, B., Dentchev, N.A. (2024). Institutional Pathways in the Support of Social Entrepreneurs: The Role of Municipalities. Mondragon Unibertsitatea, New Business Models Conference Proceedings 2024, Available at: https://ebiltegia.mondragon.edu/xmlui/bitstream/handle/20.500.11984/6462/ID207_VAN_MENSEL_shortpap_Institutional_Pathways_In_The_Support_Of_Social_Entrepreneurs.pdf?sequence=1
7. Van Mensel, E., Dentchev, N. A., Yordanova, Z., Diaz, A. S., & Izquierdo, E. (2023). Mind the gap: exploring the intersecting viewpoints of social entrepreneurs and universities in the ecosystem in support of sustainability. New Business Models Conference Proceedings 2023. Maastricht University Press. <https://doi.org/10.26481/mup.2302>
8. Ivan-Svetoslav, P. & Van Mensel, E. (2024). The evolution of a sustainability oriented student project- a journey on the nexus of academia and practice. AUBG 18th Student-faculty Conference ”Fellowship of the Mind” 2024. <https://indico-cos.aubg.edu/event/2/book-of-abstracts.pdf>

В процес на рецензиране:

1. Van Mensel, E., Dentchev, N.A., Yordanova, Z., Diaz-Gonzalez, A. (2023). Effectuation at work in universities: using what is at hand to support social entrepreneurs.

VI. ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ОРИГИНАЛНОСТ

Декларирам, че настоящият дисертационен труд е изцяло авторски продукт и в неговото разработване не са ползвани, в нарушение на авторските им права, чужди публикации и разработки. Всички използвани за позоваване чужди публикации и данни са изрично цитирани.

University of National and World Economy
Faculty of Business
Department of Industrial Business

EVELINA BOYKOVA VAN MENSEL

**DEVELOPING A FRAMEWORK FOR UNIVERSITY-LED SUPPORT OF SOCIAL
ENTREPRENEURS**

AUTHOR'S ABSTRACT
of a dissertation for the award
of educational and scientific degree "Doctor"
in *Economics and Management (Industry)*

Supervisor:
Assoc. Prof. Dr. Zornitsa Borisova Yordanova

Sofia, 2025

The author of the dissertation is a full-time PhD student at the Department of Industrial Business, UNWE, Sofia.

The dissertation consists of 243 pages and contains: introduction - 16 pages, main text (4 chapters) - 175 pages, conclusion - 4 pages, list of tables, list of figures, bibliography and appendices. The literature used includes 490 sources, of which 25 in Bulgarian and 465 in English.

The dissertation was presented at a meeting of the Department of Industrial Business at the Faculty of Business of the UNWE, held on 11.04.2025, with the decision to proceed to public defense on 16.06.2025.

I. GENERAL CHARACTERISTICS OF THE DISSERTATION

Relevance of the topic

Growing social and environmental challenges globally, including in Bulgaria, require innovative approaches that often remain outside the focus of traditional profit-oriented entrepreneurs. Problems such as social exclusion, poverty, inequality in access to education and healthcare, climate change and environmental degradation require sustainable solutions that combine social engagement with a business approach. Traditional entrepreneurs typically follow business models where social and environmental impact are secondary to economic returns (Shterev et al., 2018). Their focus on short-term financial gain limits the opportunity for long-term investment in social and environmental initiatives that require significant resources and often do not lead to immediate financial results. Therefore, many existing social and environmental problems remain without sufficient support and innovation. Social entrepreneurs fill this gap as they combine a mission for social change with an entrepreneurial approach to sustainably develop their ideas (Zahra et al., 2009).

In this pursuit, however, social entrepreneurs face significant challenges, most often related to access to finance, managerial and financial knowledge, visibility and legitimacy, and long-term sustainability (Diaz Gonzalez & Dentchev, 2021). These challenges seriously hinder the social impact that social entrepreneurs could create (Autio et al., 2014). Social entrepreneurs need support to overcome these challenges from multiple actors who facilitate the exchange of knowledge, information, resources, and extended networks (Roundy, 2017b). These actors and the relationships between them form the entrepreneurial ecosystem (Spigel & Harrison, 2018).

Support for social entrepreneurs comes from a variety of organizations in the entrepreneurial ecosystem, including NGOs, foundations, government agencies, and private companies. These actors provide funding, mentorship, resources, and networks of connections that help social entrepreneurs develop their ideas and realize positive social or environmental impact (Bruneel et al., 2012). While essential, this support is often focused on specific projects or short-term initiatives and does not encompass the overall development of the entrepreneur or the deployment of the innovation over the long term. Universities, unlike other supporting organizations, are uniquely positioned to support social entrepreneurs as they combine expertise, research infrastructure, and ongoing access to new generations of students and professionals (Sánchez-Barrioluengo & Benneworth, 2019; Wagner et al., 2021). They have extensive

experience in training and developing the skills needed to create and manage successful initiatives, as well as resources that social entrepreneurs cannot easily find elsewhere. By accessing university support, social entrepreneurs gain more than funding or mentorship - they gain knowledge that prepares them to tackle complex social and environmental issues (Yordanova et al., 2020). This makes university support not only practical but also strategic for the sustainable development of social innovation. Through such support, universities not only contribute to the sustainable development of society, but also enhance their reputation as institutions that shape future leaders for sustainable development (Benneworth et al., 2016). In addition, this support and collaboration with social entrepreneurs leads to significant benefits for universities, such as attracting students and partners, fostering research projects with real impact, engaging the alumni network, and encouraging entrepreneurial and intrapreneurial thinking.

However, the literature lacks a detailed analysis of the heterogeneous pathways that universities of different scale and scope are able to develop to support social entrepreneurs (Kitagawa et al., 2016; Klofsten et al., 2019). This lack of in-depth analysis of diverse approaches is particularly significant in the Bulgarian context, where social entrepreneurship is just gaining traction and the need for institutional support is great (Blagoev et al., 2015; Kopeva et al., 2021). The development of a framework for university support is crucial as Bulgarian social entrepreneurs often face significant financial, structural and resource constraints that make it difficult to sustain their projects. Universities can play a leading role, providing not only education but also practical support and connectivity to the ecosystem, adapted to the local context.

Object of study

Social entrepreneurs are the object of research in this thesis. Social entrepreneurs combine a social mission with an entrepreneurial approach, generating both social and economic value to ensure long-term sustainability (Bacq & Janssen, 2011). Social value is defined as the positive impact on society including improved quality of life, social integration, equal access to resources and sustainable development (Dees, 1998). Economic value, on the other hand, refers to the generation of financial and material resources to ensure the sustainability of social projects while creating new jobs and supporting economic development (Yunus, 2010). In the process of data collection, social entrepreneurs from the country and worldwide were studied. Organizations in

the supporting ecosystem were also studied, with a focus on universities as institutions that play a significant role in supporting social entrepreneurs by providing educational programs, resources, and networks. In this regard, the scope of the study is limited to social entrepreneurs, which excludes other forms of entrepreneurs, such as commercial or corporate entrepreneurs, as well as other forms of social value creation, such as NGOs.

Subject of study

This research focuses on the specific needs of social entrepreneurs and how they can be met by the supporting ecosystem and more specifically by universities. The scope of this research covers the mechanisms that universities are implementing and could develop to support social entrepreneurs. The interaction between universities and social entrepreneurs is fundamental to the development of an entrepreneurial ecosystem that promotes social change and sustainability. Social entrepreneurs can use university support as a key resource to address the specific challenges they face at different stages of their life cycle. This support goes beyond educational programs to also include access to expertise, mentorship, infrastructure and connections to other actors in the ecosystem. Systemizing support mechanisms in a common framework has the potential to significantly increase their focus and improve the performance of social entrepreneurs. The research is limited in its focus on the role of universities in supporting social entrepreneurs, without looking in detail at other actors in the entrepreneurial ecosystem, such as NGOs, government institutions or the private sector. This limitation allows for an in-depth analysis of the specific role of universities, but precludes a comprehensive examination of the entire ecosystem. As the qualitative research results are based on an analysis limited to 4 higher education institutions in Bulgaria, the application of quantitative measures and the increase in sample size to increase representativeness represents a fruitful research opportunity.

Purpose of the dissertation

The aim of this thesis is to establish and validate a framework for supporting social entrepreneurs through existing internal and external university resources. This framework will be organised according to the specific challenges faced by social entrepreneurs, from idea to scale. Mechanisms that universities could implement are also considered in light of the mutual missions of universities and social entrepreneurs to create social impact (Bazan et al., 2020; Petersen & Kruss, 2021). This is important due to the growing global interest in social entrepreneurs and the increasing demands on academia to increase its social impact.

Tasks

In order to achieve the aim of the thesis, the main task is initially to review the global academic literature on the relationship between social entrepreneurs and the entrepreneurial ecosystem that support them. University social impact activities and support mechanisms are also examined (Tranfield et al., 2003). As a result, a conceptual framework for supporting social entrepreneurs is proposed. Based on the empirical results of a survey of university representatives, social entrepreneurs and other supporting organisations in more than 15 countries around the world, the framework has been refined to reflect the results. Each section of the empirical study explores how social entrepreneurs can use a different dimension of support from universities to achieve their social mission, resulting in an integrated framework for university support.

Main hypothesis of the dissertation

The central hypothesis guiding this research is that social entrepreneurs face different challenges from business entrepreneurs in their quest to solve complex social problems, such as legitimacy, mission drift, impact evaluation, and attracting impact funding, which can be overcome through targeted and structured support from universities. Universities are sparsely researched but well positioned to provide this support, and it goes well beyond educational programs. In addition:

- Universities can play a key role in supporting social entrepreneurs by providing an integrated support framework that includes both educational and practical resources.

Systemised and targeted to the specific needs of social entrepreneurs, this support greatly enhances their capacity for sustainability.

- The inclusion of social entrepreneurship courses in the university curriculum creates a prerequisite for developing student social enterprises and developing skills related to analytical, critical thinking, adaptability, problem solving.
- Universities' external partnerships with the entrepreneurial ecosystem (with business organizations, NGOs, and others) can compensate for capacity constraints in supporting universities.
- Creating a framework and roadmap for supporting social entrepreneurs, based on international and local experience, will allow universities in Bulgaria to play a more active role in promoting social entrepreneurship.

II. STRUCTURE AND CONTENT OF THE DISSERTATION

The dissertation is organized into three main chapters that examine the intersection between social entrepreneurs, the entrepreneurial ecosystem, and the university to identify support mechanisms.

Figure 1 visualizes the structure of this dissertation, outlined in detail below:

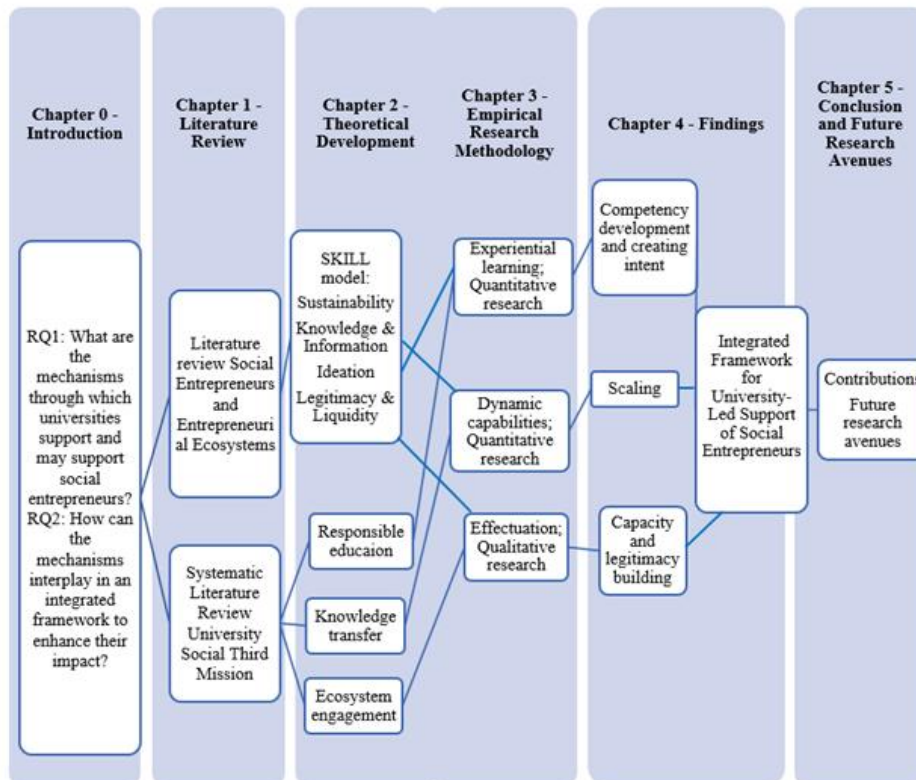

Figure3 - Dissertation Structure

CONTENTS:

LIST OF FIGURES

INTRODUCTION

Relevance of the topic

Object of study

Subject of study

Objective of the dissertation

Tasks

Main hypothesis of the dissertation

Structure of the dissertation

Data sources and research methods

Limitations and opportunities for future research

CHAPTER 1. THEORETICAL ANALYSIS AND SYNTHESIS OF SOCIAL ENTREPRENEURS AS PART OF THE SOCIAL ECONOMY AND THE ROLE OF UNIVERSITIES IN SUPPORTING THEM

1.1. The social economy and the new paradigm for societal transformation

1.1.1. Cooperatives

1.1.2. Non-profit associations/organisations

1.1.3. Fair trade organisations

1.1.4. Mutual Aid Societies

1.1.5 Social entrepreneurs

1.2. Social entrepreneurs and the need for their research

1.2.1. Evolution of social entrepreneurship

1.2.2 Social entrepreneurship and related terms

1.2.3. Specific challenges of social entrepreneurs

1.3. Entrepreneurial ecosystems supporting social entrepreneurs

1.3.1. Functioning of entrepreneurial ecosystems

1.3.2. Actors in the ecosystem supporting social entrepreneurs

1.3.3. The role of universities in the entrepreneurial ecosystem

1.4. Universities supporting social entrepreneurs

1.4.1. Motivation for university support

1.4.2 University support mechanisms based on a systematic literature review

CHAPTER 2. THEORETICAL PERSPECTIVES FOR THE DEVELOPMENT OF THE DISSERTATION METHODOLOGY

2.1. University approaches and mechanisms for creating social and environmental impact

2.2 Developing a SKILL model to address the needs of social entrepreneurs

2.2.1. S: Sustainability and scaling

2.2.2. K: Knowledge and information

2.2.3. I: Inspiration and identification of opportunities

2.2.4. L: Visibility and Legitimacy

2.2.5. L: Funding

2.3. Effectuation theory

2.4. Experiential learning

2.5. Dynamic capabilities

CHAPTER 3. METHODOLOGY OF THE EMPIRICAL STUDY TO DEVELOP A FRAMEWORK FOR SUPPORTING SOCIAL ENTREPRENEURS

3.1. Comparative analysis of existing methodologies to support social entrepreneurs

3.2. Methodology for systematic and bibliometric literature review

3.3. Engaging the ecosystem to support social entrepreneurs - qualitative data collection

3.3.1. Context of the study

3.3.2. Data collection

3.3.3. Data analysis

3.4. Social entrepreneurship training - quantitative data collection

3.4.1. Context of the study

3.4.2 Curriculum and course design

3.4.3. Competency framework for social entrepreneurship

3.4.4. Data collection

3.5. Knowledge transfer for social entrepreneurs - secondary data

3.5.1. Context of the study

3.5.2. Data collection

3.5.3. Data analysis

3.6. Methodology for conducting focus groups with universities and social entrepreneurs to test the proposed support framework

CHAPTER 4. RESULTS OF THE EMPIRICAL STUDY TO DEVELOP A FRAMEWORK TO SUPPORT SOCIAL ENTREPRENEURS

4.1. Engaging the ecosystem as part of the framework to support social entrepreneurs

4.1.1. Embedded support

4.1.2. Opportunity-driven support

4.1.3. Auxiliary support

4.1.4. Boundary-spanning support

4.1.5 Conclusion

4.2 Social entrepreneurship education programmes as part of the supporting framework

4.2.1. Demographic data

4.2.2. Competency development

4.2.3. Skills development

4.2.4. Students' confidence and interest in social entrepreneurship

4.2.5 Conclusion

4.3. Knowledge transfer to social entrepreneurs as part of the support framework

4.3.1. Demographic data

4.3.2. Structural model

4.3.3. Regression analysis

4.3.4. Conclusion

4.4. Summary of the results of the empirical study

4.5 Framework for supporting university social entrepreneurs based on literature and empirical research

4.5.1. Practical study of the application of the developed framework for supporting social entrepreneurs by universities

4.5.2. Roadmap for the implementation of the framework to support university social entrepreneurs

4.5.3. Recommendations to stakeholders

CONCLUSION

BIBLIOGRAPHY

APPENDICES

III. MAIN CONTENT OF THE DISSERTATION

INTRODUCTION

The introduction justifies the relevance and significance of the dissertation and presents the conceptual framework of the overall dissertation research: the object and subject of study, the research thesis and sub-theses, the main aim and objectives of the research; the approaches and methods of research used; the limitations introduced in the dissertation.

CHAPTER 1. THEORETICAL ANALYSIS AND SYNTHESIS OF SOCIAL ENTREPRENEURS AS PART OF THE SOCIAL ECONOMY AND THE ROLE OF UNIVERSITIES IN SUPPORTING THEM

The main task in **Chapter One** is to explore and define the basic concepts, the evolution of concepts, the map of concepts (directions), the main views and the author's point of view towards them. It discusses social entrepreneurs as part of the social economy, differences with similar concepts, the entrepreneurial ecosystem, universities and their activities to create social impact. The chapter is developed in 5 sections.

Section One discusses **the Social Economy and the new paradigm for societal transformation**. The social economy plays an important role in modern societies, providing unique solutions to address multiple social, economic and environmental challenges. Its main mission is to create social value through economic activities that are not only profit-driven but also aimed at meeting societal needs and improving the quality of life of vulnerable groups (Chui et al., 2012). The social economy complements and extends the activities of the public and private sectors, helping to overcome challenges that traditional economic models have proven inadequate. The social economy represents a promising model that aims to bring about significant economic and societal transformation. It is defined as "an *alternative way of thinking about and organizing the economy and society*" (Krlev et al., 2023, p. 4). The section is composed of 5 sub-sections that address the subjects of the social economy and their relevance. The first sub-section is dedicated to cooperatives. Cooperatives contribute significantly to the social economy by combining economic viability with social objectives (Krlev et al., 2023). The cooperative structure provides a means for people to pool resources, reduce risks and create sustainable enterprises. Worker

cooperatives empower employees, reduce income inequality, and promote a sense of ownership and responsibility (Roper & Cheney, 2005). Bulgaria also has a long history of cooperatives (Todorov, 2015). These organizations are resilient and have a long history, but are struggling to enter the new era of digitized and innovative technologies. The second sub-section looks at not-for-profit organisations. Non-profit organizations (NPOs) are organizations that produce goods and services, but do not necessarily aim to make a profit (Defourny & Develtere, 2009). They are characterized by their commitment to a specific social or environmental mission. Their primary focus is on serving the public interest and addressing issues such as poverty, health inequalities, environmental sustainability, and education (Adeola & Amah, 2016; Ullah & Routray, 2007). The lack of profit sharing allows NGOs to direct their resources directly to activities related to their mission. Nonprofit organizations encompass a wide range of models, including charities, foundations, advocacy groups, and social service providers. A third sub-section is devoted to Fair Trade Organizations. These organizations ensure that producers in developing countries receive fair remuneration for their products by promoting economic and social justice (Telser, 1960). At the core of fair trade are principles that prioritize social, economic, and environmental justice (Andorfer & Liebe, 2012). These principles include fair wages, transparent and direct trade relations, gender equality, and prohibition of child labor. Fair trade seeks to empower marginalized producers by providing fair remuneration for their products and promoting sustainable business practices (Telser, 1960). Mutual aid societies are discussed in sub-section four. Also known as mutual aid societies, these social economy entities are based on the principles of solidarity and collective support (Birchall, 2014). These societies provide basic services such as health insurance, unemployment benefits and other forms of social security by pooling resources and contributions from their members (Beito, 2000). In the modern social economy, mutuals continue to evolve, addressing contemporary social and economic challenges through the principles of democratic governance (Defourny & Nyssens, 2012). The last sub-section discusses social entrepreneurs. Social entrepreneurs also embody social economy principles in their approach to addressing societal challenges. They often adopt models of social ownership that are consistent with their commitment to community-oriented solutions and stakeholder engagement (Lumpkin & Bacq, 2019). Social entrepreneurs evaluate their success based on social, environmental, and economic impact (Anand et al., 2021). The conclusion of Section 1 summarises that although the social economy is a key priority for European Union countries, a paradigm shift is needed to establish it

as a promising model for rethinking economic and social organisation. The social economy plays a vital role in promoting sustainable and inclusive development by offering innovative and community-oriented solutions to societal challenges. These approaches present specific challenges. To overcome these difficulties, social economy organisations need support and active collaboration. Key aspects are advocacy and raising awareness and legitimacy. A growing number of experts are calling for the social economy to move from a niche model to a mainstream economic driver (Battilana, 2023). This thesis focuses on social entrepreneurs as their specific needs and challenges require specialized support and attention. To better understand social entrepreneurs and their needs, it is important to trace the evolution of the concept and the many forms that social entrepreneurship can take.

The second section looks in more detail at **Social Entrepreneurs and the need to research them**. The item begins by distinguishing three key concepts discussed in the literature: social entrepreneurs, social enterprises, and social entrepreneurship. Although these terms are often used interchangeably, they refer to different aspects of the social economy and play different roles in creating social value and impact:

- **Social entrepreneurs** apply innovative business models to solve social and environmental problems, thereby contributing significantly to society (Zahra et al., 2009). Even today, a unified definition of social entrepreneurship is contested by scholars (Choi & Majumdar, 2014; Glasbeek et al., 2024). However, all definitions of social entrepreneurship highlight its two defining characteristics: adopting some form of commercial activity to generate revenue; and pursuing social goals (Mair & Martí, 2006; Peredo & McLean, 2006).

- **Social enterprise** as an entity of the social economy is a powerful tool for finding solutions to complex social challenges that require diverse approaches and innovative methods (Mair & Martí, 2006). It has been recognized as an effective mechanism for addressing a range of societal problems, including reducing poverty (Bloom, 2009; Ghauri et al., 2014), stimulating social transformation (Alvord et al., 2004), promoting inclusive economic growth (Ansari et al., 2012; Azmat et al., 2015), empowering women (Datta & Gailey, 2012), and promoting institutional change (Nicholls, 2013).

- **Social entrepreneurship as a process** is defined by Zahra et al. (2009, p. 20) as: '*the activities and processes undertaken to identify, define and exploit opportunities with the aim of increasing social wealth by creating new enterprises or managing existing organisations in innovative ways*'.

These processes are different for business and social entrepreneurs (Austin et al., 2006)). Social opportunity recognition, defined as the ability to identify a solution to a social problem, shifts the focus away from economic returns (Thompson et al., 2000).

The first sub-section discusses the emergence of the concept of social entrepreneurship. The different models of social entrepreneurship are examined to understand the challenges that come with the ambiguity of the term, along with the sometimes conflicting missions of creating social and economic impact. The roots of social entrepreneurship go back to 1983 with the concept of innovative non-profit entrepreneurs (Young, 2001). Another seminal contribution was made by Waddock & Post in 1991 with their early research on the topic. However, prior to these early publications, the conversation around social entrepreneurship remained largely undeveloped until the 1990s (Bacq & Janssen, 2011). The term 'social entrepreneurship' gained prominence in academia in the late 1990s and early 2000s in the USA (Boschee, 1995; Dees, 1998b; Drayton, 2002; Thompson et al., 2000) and the UK (Leadbeater, 1997). This early period focused on the social entrepreneur and the emergence of social entrepreneurship practices.

Figure 2 summarizes the evolution of the field of social entrepreneurship:

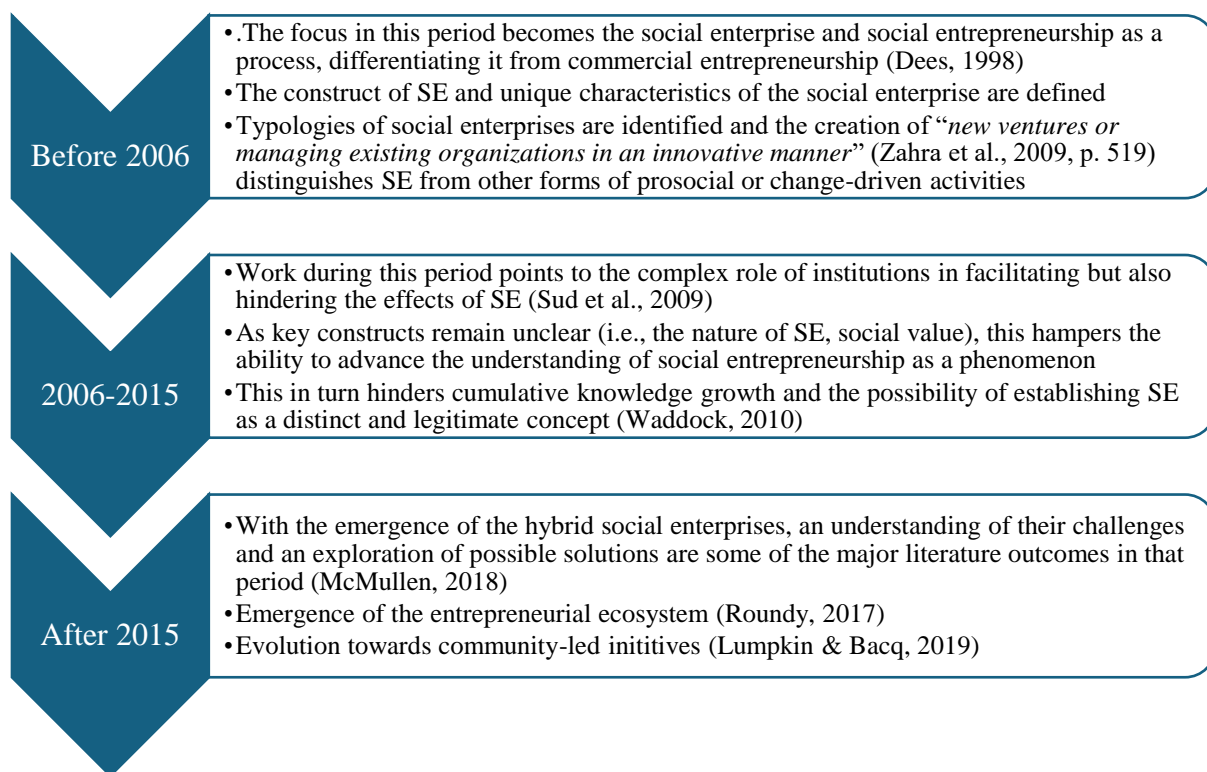

Figure4 - Evolution of social entrepreneurship

The second sub-section is devoted to distinguishing social entrepreneurship from similar terms that are often used interchangeably in the literature - in addition to business entrepreneurs, they include non-profit organizations, academic entrepreneurs, and corporate social responsibility of large companies. Table 1 offers a comprehensive summary of the main differences and characteristics:

Table 3 - Social entrepreneurs and related terms

	Social Entrepreneurs	Commercial Entrepreneurs	Academic Entrepreneurs	Nonprofit/ philanthropic organizations	Corporate Social Responsibility (CSR)
Goal	<ul style="list-style-type: none"> • Create social value (Certo & Miller, 2008) 	<ul style="list-style-type: none"> • Profit maximization • Market share (Austin et al., 2006) 	<ul style="list-style-type: none"> • Science commercialization • Technology transfer (Urbano & Guerrero, 2013) 	<ul style="list-style-type: none"> • Create social value (Certo & Miller, 2008) 	<ul style="list-style-type: none"> • Create social good, beyond the interests of the firm (McWilliams & Siegel, 2001)
Capital	<ul style="list-style-type: none"> • Fragmented funding • Earned income 	<ul style="list-style-type: none"> • Established financial and management mechanisms 	<ul style="list-style-type: none"> • University funding, established financial mechanisms 	<ul style="list-style-type: none"> • Donations, fund-raising 	<ul style="list-style-type: none"> • Significant company budgets
Outcome	<ul style="list-style-type: none"> • Difficult to measure social impact 	<ul style="list-style-type: none"> • Easily measurable profit generation 	<ul style="list-style-type: none"> • Mixed 	<ul style="list-style-type: none"> • Difficult to measure social impact 	<ul style="list-style-type: none"> • Depends on the type of initiative

Results	• Long term	• Short term	• Short term	• Long term	• Short term
Impact measurement	• Central to mission	• None	• Mixed	• Central to mission	• Initiative falls within the firm's economic objectives
Entrepreneurial action	• Auxiliary	• Central	• Central	• None	• None

This distinction helps to understand the unique value proposition and potential for impact of social entrepreneurship within the broader entrepreneurial ecosystem (Mair & Marti, 2006; Dees, 2001). This also lays the groundwork for examining specific challenges of social entrepreneurs discussed in sub-section three, including access to finance, managerial and financial knowledge, visibility and legitimacy, long-term sustainability, networking, measuring impact, mission drift, human resources, scaling. It is concluded that the unique challenges faced by social entrepreneurs at different stages of the enterprise life cycle require specific support. The focus is therefore more on collective governance mechanisms and less on individuals. Globally, entrepreneurial ecosystems have developed that support both business and social entrepreneurs (World Economic Forum, 2013). Therefore, **Section 3** looks at **Entrepreneurial ecosystems supporting social entrepreneurs**. Entrepreneurial ecosystems are complex economic communities of *"interacting actors that influence each other through their activities, encompassing all relevant actors beyond the boundaries of a single industry"* (Jacobides et al., 2018, p. 2257). These include actors, social structures, institutions and cultural values, suggesting that collective action and shared norms within the ecosystem shape the entrepreneurial landscape significantly. The first sub-section discusses the functioning of entrepreneurial ecosystems. Supportive organisations are highlighted as key actors that provide support and enhance the knowledge, resources and skills of entrepreneurs to foster their growth (Letaifa, 2016). Sub-section two looks at these organisations and systematises them in Table 2 against the support they could provide for the most pressing challenges facing social entrepreneurs:

Table4 - Participants in supporting ecosystems

Supporting organisations	Support provided	Challenge			
		Access to finance	Managerial and financial your knowledge	Visibility and legitimacy	Long-term sustainability
Universities and research institutions	<ul style="list-style-type: none"> • Access to research expertise, technical knowledge and skilled personnel (Guerrero et al., 2016) • Mentoring, networking opportunities and resources that support the development and expansion of social enterprises (Phan et al., 2005). 	✓	✓	✓	✓
Incubators/ Accelerators	<ul style="list-style-type: none"> • Mentoring, training, workspace, and access to networks and resources (Hackett & Dilts, 2004). 	✓	✓	✓	
Investors/financial institutions	<ul style="list-style-type: none"> • Financing, investment and financial expertise • Networking 	✓			
For-profit organisations	<ul style="list-style-type: none"> • Expertise, resources and market access (Austin & Seitanidi, 2012) • Credibility, scale, and sustainability that enable CEs to reach a wider audience and have a more significant impact (Nicholls & Opal, 2005). 	✓		✓	✓
Government	<ul style="list-style-type: none"> • Access to finance, tax incentives and regulatory frameworks (Mair & Marti, 2006). • Legitimising the social entrepreneurship sector and raising awareness of its importance, attracting more resources and support (Defourny & Nyssens, 2010). 	✓		✓	
NGOS	<ul style="list-style-type: none"> • Capacity building programmes, mentoring and networking opportunities (Mair & Marti, 2006). • Valuable knowledge and access to local needs and challenges • Volunteers 			✓	

In both munificent and scarce entrepreneurial ecosystems, universities have the potential to tackle the most pressing challenges facing social entrepreneurs. If not through their own resources, then through their extended networks and the legitimacy signaled by university partnerships (Grandi & Grimaldi, 2003). The support emanating from the entrepreneurial ecosystem, and especially from universities, is crucial for the survival and scaling-up of social enterprises. The role of universities in the entrepreneurial ecosystem is therefore discussed in the third sub-section.

Universities are increasingly committed to contributing to society both socially and economically (Laredo, 2007; Vorley & Nelles, 2008). This new focus is called the Third Mission (TM) of universities (Montesinos et al., 2008). The Third Mission is seen as the relationship between universities and stakeholders in the non-academic world related to the generation, use, application and exploitation of university knowledge, capabilities and resources outside the academic environment (Montesinos et al., 2008; Vorley & Nelles, 2008; Zawdie, 2010). These initiatives have traditionally included the creation of spin-off companies as a result of research (Clarysse et al., 2011; Rasmussen et al., 2014), collaborations with industry and government (Carayannis & Campbell, 2013; Carayannis et al., 2016), and the commercialization of science (Lam, 2011) to academic entrepreneurs (AEs) (Link et al., 2015; Yordanova & Filipe, 2019). In addition, commercial academic entrepreneurship focuses on patents created, spin-off firms created, and projects in collaboration with industry (Link et al., 2008; Perkmann & Schildt, 2015; Stoychev, 2009). Often, such IP outcomes lead to the creation of a spin-off company or are transferred directly to industry through patent commercialization (Tchalakov, 2011; Todorov, 2002; Vutsova & Yalamov, 2023). Furthermore, formalized university support for entrepreneurship has typically expanded to include the establishment of incubators or accelerators (Cruz-Amarán et al., 2020; Jansen et al., 2015), the creation of entrepreneurship competitions (Bazan et al., 2020b; Guindalini et al., 2021), assisting students in developing their ideas, and fostering interaction between students and entrepreneurs to support the creation and development of new ventures (Saeed et al., 2015; Wegner et al., 2020). Sub-section 4 discusses how universities support social entrepreneurs with their infrastructure, human capital, extended networks, specialized knowledge and information (Sánchez-Barrioluengo & Benneworth, 2019; Wagner et al., 2021). Universities play a vital role in supporting social entrepreneurs by contributing to knowledge creation, promoting entrepreneurship education, technology transfer and commercialization. Their collaboration with industry and the creation of incubators and accelerators contribute to the vitality and growth of social entrepreneurs (Diaz Gonzalez et al., 2020). Partnerships created by universities facilitate access to a variety of resources, including specialized financial knowledge that is available at other universities or other supporting organizations (Cunningham et al., 2018). Universities also support social entrepreneurs through advanced facilities and access to financial resources (Cunha et al., 2017; Kirby, 2006). Universities are thus contributing to their Social Third Mission and approaches

to social impact include responsible education, knowledge transfer, ecosystem engagement and co-creation of social impact.

Based on the literature reviewed on social entrepreneurs, it is clear that they face specific challenges that require the support of the surrounding ecosystem. Considering the activities of universities to create social impact and their interactions with social entrepreneurs discussed above, universities can provide support beyond education. The methodology that guided the empirical research is described in detail in the next chapter.

CHAPTER 2. THEORETICAL PERSPECTIVES FOR THE DEVELOPMENT OF THE DISSERTATION METHODOLOGY

To better understand how social entrepreneurs can benefit from the emerging role of the university as a creator of social impact and to synthesize current support mechanisms implemented by universities into a comprehensive framework, **Chapter Two** begins by developing a conceptual framework based on the systematic literature review outlining the pathways and mechanisms through which universities are already engaged in creating social and environmental impact. The SKILL model is then developed to support Social Entrepreneurs based on their most pressing challenges and most important success factors as identified in the literature. As a result, subsequent empirical research built on the conceptual framework and the SKILL model so that the final integrated support framework could be both targeted and leverage available internal and external university resources. To this end, the theories of effectuation, learning by doing and dynamic capabilities were applied (Kolb et al., 2014; Sarasvathy, 2001; Teece, 2016). Integrating these theoretical approaches with the SKILL model offers a comprehensive framework for universities to support social entrepreneurs through each stage of their development. These theories are well suited to predict the most appropriate methodologies for fostering social entrepreneurship within universities, to explore how specific mechanisms contribute to building dynamic capabilities for social enterprises beyond universities, and how ecosystem engagement can contribute to supporting social entrepreneurs.

Section 1. University Approaches and Mechanisms for Creating Social and Environmental Impact

Based on the extensive literature review of the third social mission of universities, Figure 3 presents a conceptual framework that outlines the pathways and mechanisms through which universities can generate both social and environmental impact through the lens of technology transfer (Bozeman, 2000). This framework illustrates how universities, as key actors in entrepreneurial ecosystems, effectively contribute to addressing societal challenges. As shown in Figure 3, the overarching theme of co-creation represents a significant shift from traditional, unidirectional activities to a more dynamic and collaborative model.

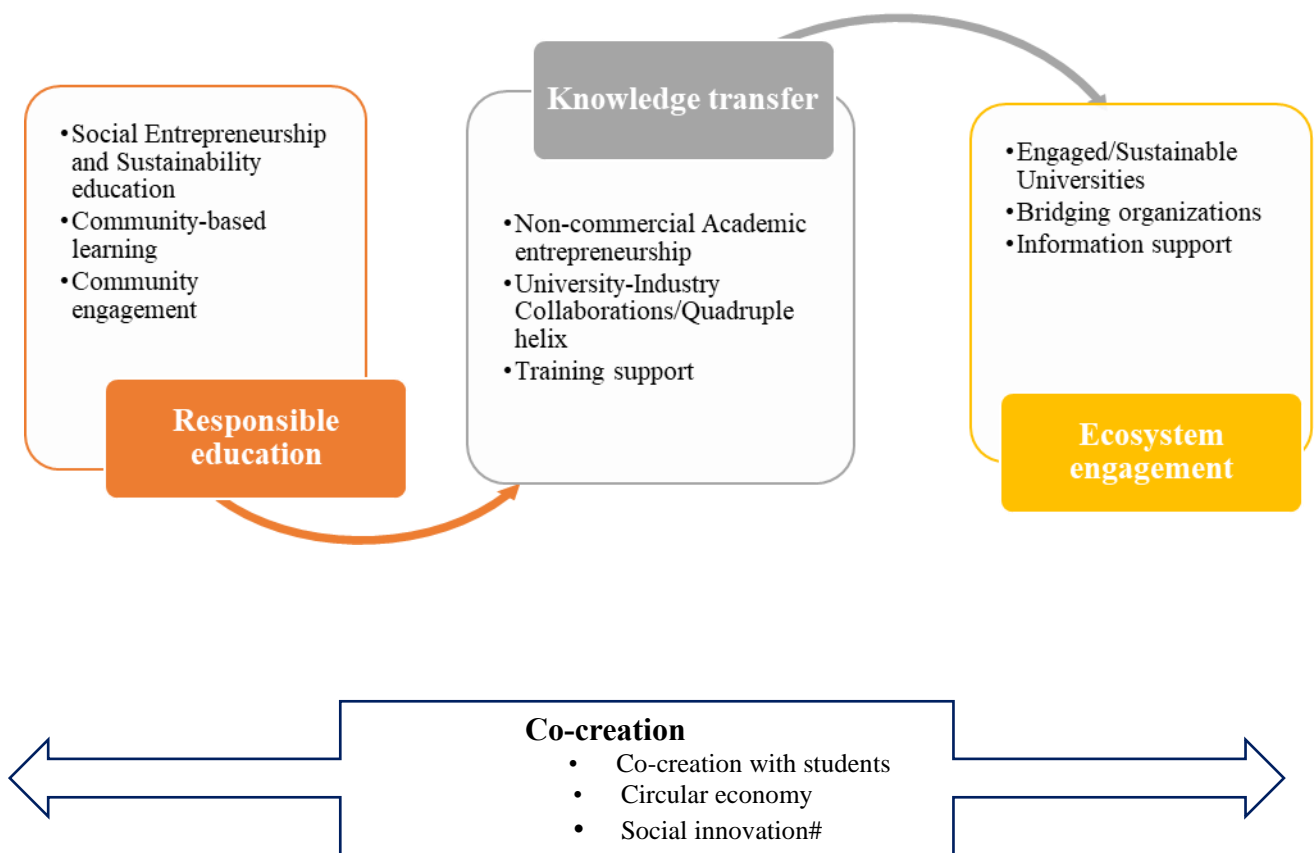

Figure 3 - University pathways and mechanisms for creating social and environmental impact, author's iteration

In **Section 2 Developing a SKILL Model to Address the Needs and Support Social Entrepreneurs**, the dynamic interplay between challenges and success factors is addressed, this thesis proposes the SKILL model (Sustainability, Knowledge, Inspiration, Legitimacy, Liquidity) as a holistic model to support and empower social entrepreneurs. The model is rooted in the

understanding that challenges such as funding, management knowledge, visibility and legitimacy can significantly hinder the ability of social enterprises to achieve key success factors. At the same time, success factors such as social networks, capital base, and general commitment are interdependent and mutually reinforcing (Sharir & Lerner, 2006). The SKILL model takes into account that social entrepreneurs face different challenges at different stages of their development, from inception to scaling and long-term sustainability. By systematically addressing these challenges, the model provides personalized support that evolves with the entrepreneur's journey. Figure 4 depicts the 5 interconnected elements of the SKILL model:

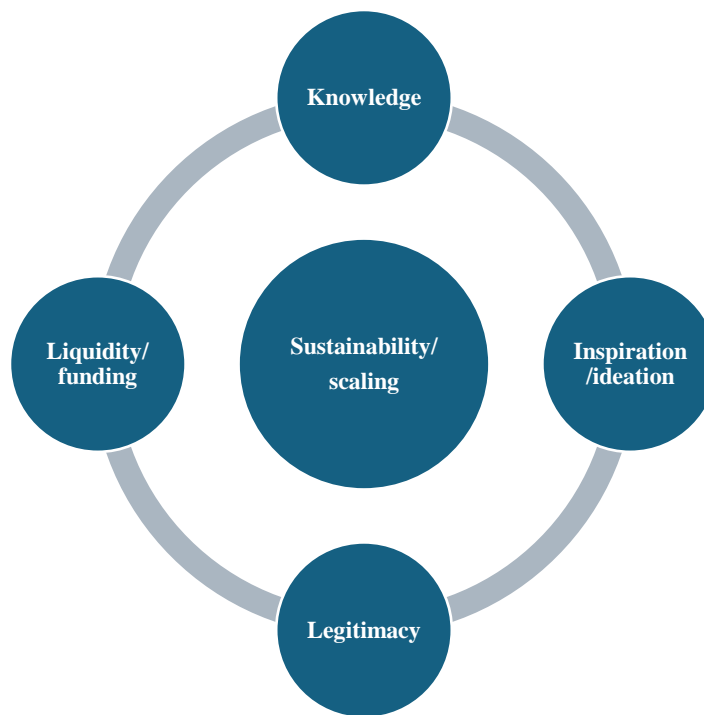

Figure 4 - SKILL model for addressing the needs and supporting social entrepreneurs

The SKILL model can help universities adopt a targeted and systematic approach to supporting social entrepreneurs. By aligning their resources, programs, and networks with the five interconnected components of the SKILL Model - sustainability and scalability, knowledge and information, inspiration and commitment, legitimacy and visibility, and liquidity and funding - universities can increase their impact to meet the unique needs of social entrepreneurs. In response to these needs, sections 3, 4 and 5 also consider the theoretical perspectives that underpin the design of the thesis methodology, namely effectuation theory, experiential learning and dynamic capabilities. Using experiential learning theory, universities can provide educational programs

designed to inspire students and potential social entrepreneurs (Hockerts, 2018). Social entrepreneurs need to develop dynamic capabilities to ensure long-term survival. Universities play a critical role in providing training, resources, and access to knowledge that help entrepreneurs acquire the skills needed to adapt and respond to changing environments (Lee & Chandra, 2020). This includes access to financial resources that enable their growth and sustainability. Universities, through their established networks and resources, can act as vital hubs in the ecosystem. Using their internal resources, external networks and entrepreneurial thinking, universities can co-create with social entrepreneurs, scale their ventures and increase their legitimacy (Casasnovas & Bruno, 2013).

CHAPTER 3. METHODOLOGY OF THE EMPIRICAL STUDY TO DEVELOP A FRAMEWORK FOR SUPPORTING SOCIAL ENTREPRENEURS

The purpose of **Chapter Three** is to develop a methodology for developing a comprehensive support framework. Based on the literature reviewed and the gaps identified in the literature, three studies are proposed that contribute to each of the university approaches to creating social and environmental impact, namely responsible education, knowledge transfer and ecosystem engagement. The relevant methodology for each strand is discussed in detail and the

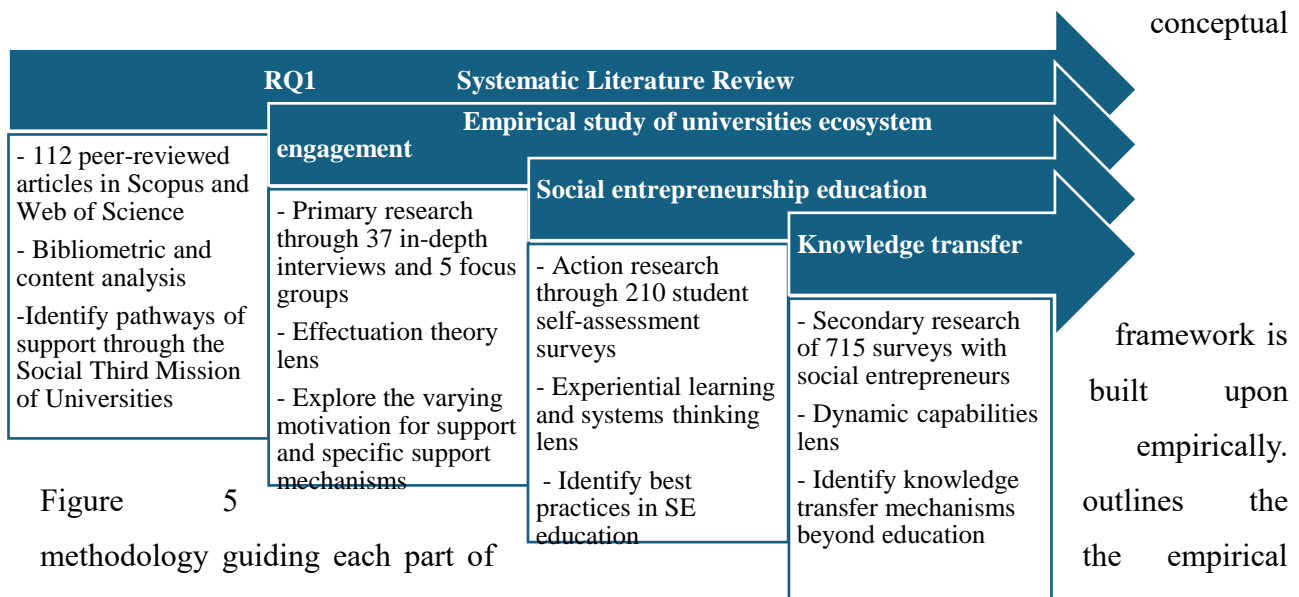

Figure 5
methodology guiding each part of study in response to the objectives and respective which are later discussed in detail:

conceptual
framework is
built upon
empirically.
outlines the
the empirical
contributions,

Q2: Developing an integrated framework for supporting social entrepreneurs according to their specific challenges and success factors, through the available internal and external university resources

Figure 5 - Summary of the empirical study methodology

The integration of the three key elements of the thesis methodology - education, knowledge transfer and ecosystem engagement - is essential, as this combination not only reflects the mechanisms through which universities create and strengthen social impact, but also matches the specific needs of social entrepreneurs at each phase of their life cycle. Each of these components has a distinct yet complementary impact on social entrepreneurs. This integrated methodology provides a holistic approach to supporting social entrepreneurs, ensuring that support from universities is both structured and flexible, adapting to the changing needs of entrepreneurs and their environment.

Sub-section 1 discusses existing support frameworks. Comprehensive frameworks to support social entrepreneurs are lacking in the literature. Existing ones include: university support system for sustainable entrepreneurship (Fichter & Tiemann, 2018), government support for social entrepreneurs (Bozhikin et al., 2019), corporate support for social entrepreneurs (Menon & Guha, 2021), resources and activities to support social entrepreneurs in universities (Diaz Gonzalez & Dentchev, 2022). The frameworks discussed collectively highlight the multifaceted role of institutions in supporting sustainability and social entrepreneurship, each considering a different angle of support. However, they do not highlight the specific challenges of social entrepreneurs.

Sub-section 2 discusses the methodology for the systematic literature review. The final list of 112

approved articles contains some form of social action of the Third Mission of Universities that can be applied to support social entrepreneurs.

Sub-section 3 discusses the qualitative research methodology for exploring resource mobilisation to support social entrepreneurs. The study analyses the mechanisms through which universities in Bulgaria engage the ecosystem and support social entrepreneurs, using qualitative methods such as interviews and focus groups to uncover the specific contextual features of their collaborations. The analysis includes data from four different universities, representing a variety of approaches - from established initiatives to early stage development - that demonstrate progress in resource provision, training and networking for social impact. The use of NVivo to code the data facilitates the identification and structuring of key themes related to support, challenges and effectiveness of interaction, highlighting the importance of effectuation principles and their application in the university context. **Sub-section 4** discusses the methodology for collecting quantitative data to establish best practice in social entrepreneurship education. The study analyses the impact of educational approaches on the development of key competencies and intentions for social entrepreneurship among students using data from a global social entrepreneurship course. The study measured changes in seven key competencies: critical thinking, resilience, cross-cultural collaboration, open-mindedness, perseverance, calculated risk-taking, and opportunity identification. These competencies were assessed before and after the course through student self-assessment, with questions structured on a retrospective approach that measured their perception of development. Using quantitative methods, the reliability of the results was checked using Cronbach's alpha, with values ranging from 0.68 to 0.88, indicating high internal consistency of the measurements. In **Sub-section 5**, the methodology is enriched with extensive secondary data analysis to measure the effect of knowledge transfer to social entrepreneurs. Collected through online surveys of 715 social entrepreneurs from 11 universities in Latin America and Europe, the data were tested through statistical analyses, including correlation and regression analysis with SmartPLS, to establish the effect of university programs on the financial management, sustainability, scaling of social entrepreneurs. The reliability of the measurements was confirmed with Cronbach's alpha values above 0.800 and factor loadings above 0.700, ensuring the validity of the results. **Sub-section 6** proposes a methodology to validate the support framework developed in the thesis by conducting focus groups with university representatives and social entrepreneurs.

CHAPTER 4. RESULTS OF THE EMPIRICAL STUDY ON DEVELOPING A FRAMEWORK TO SUPPORT SOCIAL ENTREPRENEURS

Chapter four is devoted to the results of the empirical study. The results reveal the potential of universities to fill knowledge and skills gaps of social entrepreneurs both inside and outside the university. This is made possible through internal and external knowledge and resources and through existing approaches and mechanisms for creating impact. This support is happening, but in an inconsistent way that depends heavily on individual initiative. There is potential for even more support to benefit both social entrepreneurs and universities. This would be possible through the development of a comprehensive support framework addressing the specific challenges faced by social entrepreneurs. This is important because of the significant impact that Social Entrepreneurs have on society. By fostering their development, the ecosystem can generate shared value and benefits. This framework can further bridge the gap between social entrepreneurs and academia. Emerging trends allow for the development of the framework in three specific areas: engaging the ecosystem, integrating educational courses into the curriculum, and providing financial training. First, ecosystem engagement activities and key types of support are discussed. Next, results are discussed in terms of stimulating social entrepreneurship within the university and what the impact of experiential learning is on students. The role of university outreach and learning in shaping dynamic survival capabilities and scaling up social enterprises is finally revealed. As a result, the final review presents an integrated framework for supporting social entrepreneurs from inception to scaling. **Sub-section 1**, which examines the motivation to support and ecosystem engagement as part of the framework for supporting social entrepreneurs, highlights specific types of support and the resulting initiative- and resource-based support activities:

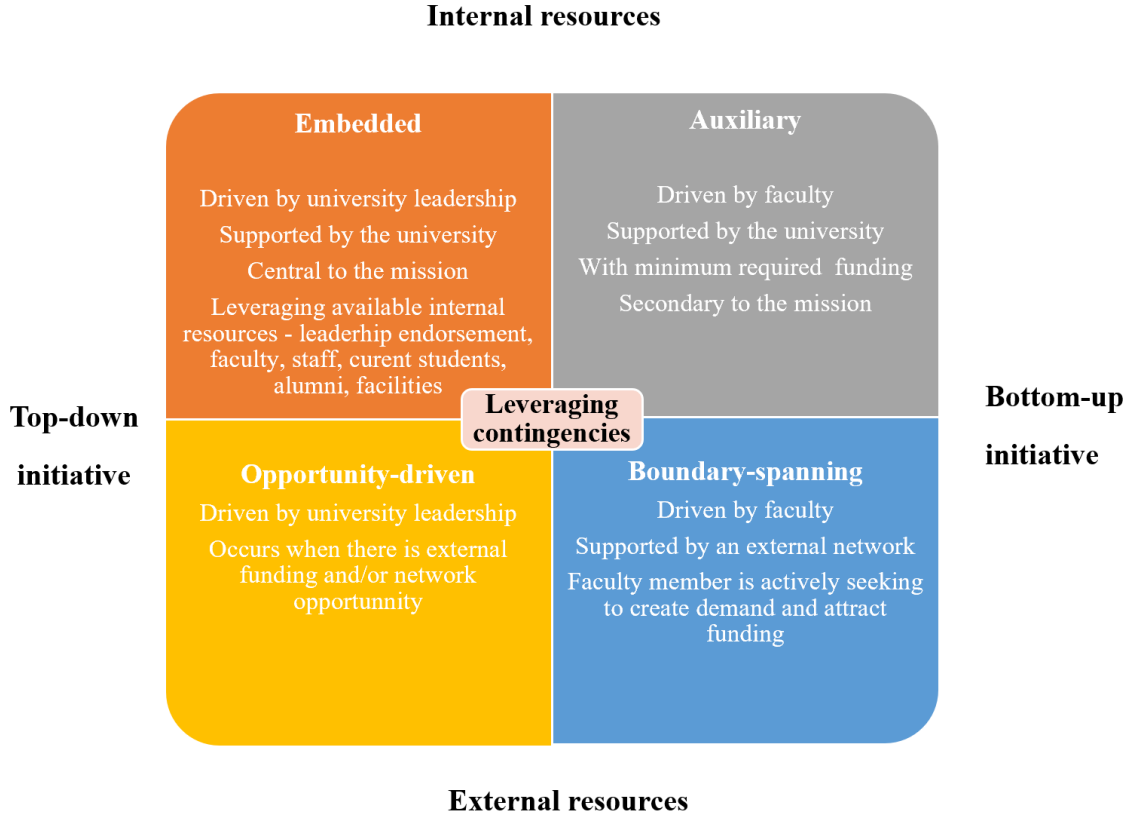

Figure 6 - Types of university support for social entrepreneurs

Sub-section 2 addresses the specific skills and competences that are further developed through social entrepreneurship training. Core competencies developed through the course include critical thinking, opportunity recognition, openness, collaboration and the skills to test and refine ideas, with participants demonstrating significant progress in these areas. The programme encourages experiential learning, which increases students' confidence and interest in social entrepreneurship, with 93% expressing high confidence in developing solutions after the course. The results highlight the effectiveness of the curriculum in preparing socially responsible leaders ready to address complex global challenges. It highlights the need for skills in social impact measurement as a key prerequisite for creating legitimacy among clients and stakeholders. In this regard, practical training in social entrepreneurship is a prerequisite for developing dynamic capabilities. **Sub-section 3** confirms the hypothesis that knowledge transfer from universities to social entrepreneurs plays a key role in supporting the sustainability and scaling of social enterprises. The study reveals

that despite significant resources and opportunities, universities often remain an undervalued partner for social entrepreneurs, who rely primarily on their own funds (78%) and rarely seek university support (9.5%). However, the provision of training by universities has been shown to strengthen entrepreneurs' abilities to identify opportunities, plan and apply financial resources, which is critical to their survival and scaling.

Based on the literature review and the empirical results, **Section 5** proposes a framework for universities to support social entrepreneurs to enhance their social impact. This framework presents an integrated model for supporting social entrepreneurs throughout their development lifecycle, focusing on their specific challenges in the areas of opportunity identification, long-term sustainability, and scaling. Figure 7 visually illustrates the proposed framework:

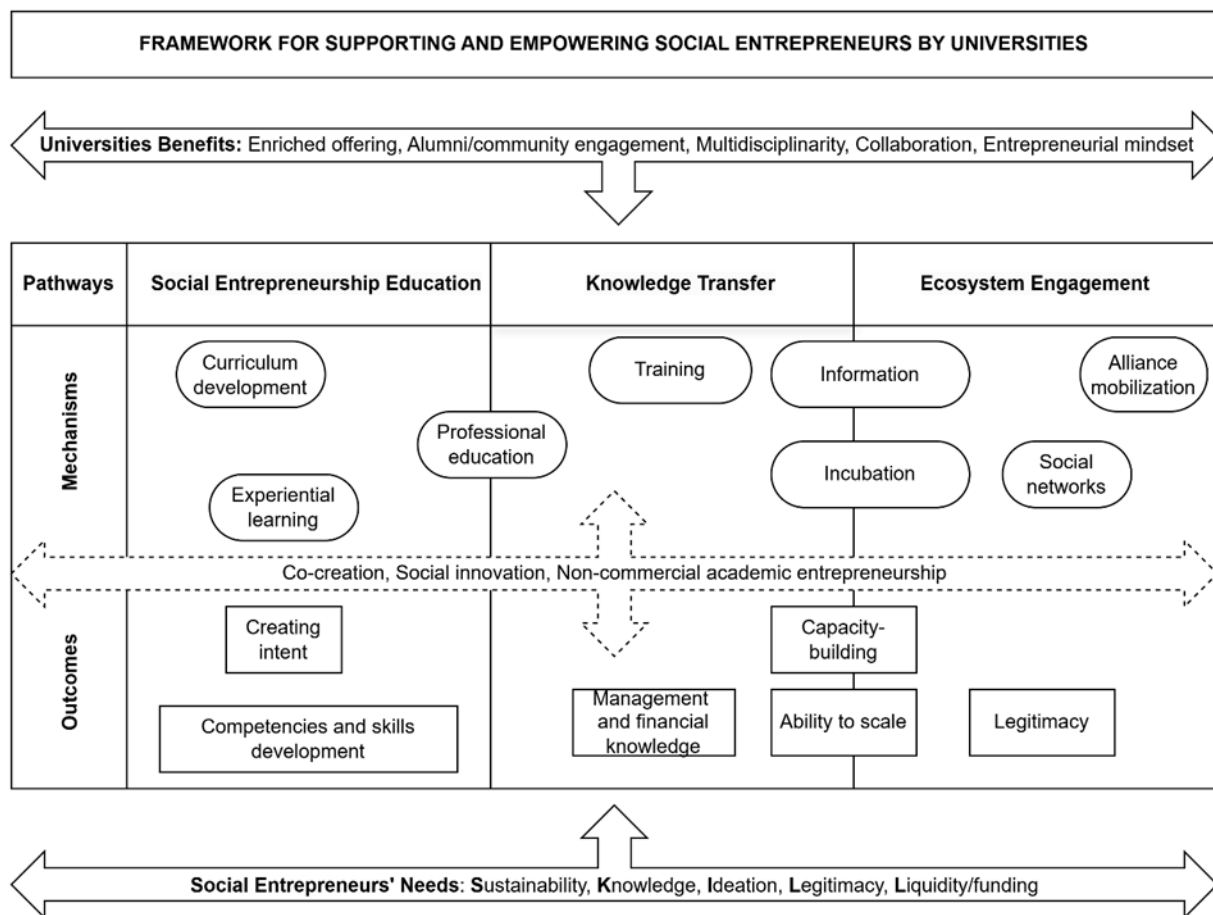

Figure 7 - Framework for universities to support social entrepreneurs

Universities can support social entrepreneurs through three key mechanisms: educational programmes, knowledge transfer and ecosystem engagement. Educational programmes integrate theory and practice by offering courses focused on sustainability, innovation and social impact, and include work on real projects to learn practical skills. Through continuing education and specialized modules, universities prepare students and future social entrepreneurs for real-world challenges. Knowledge transfer is delivered through workshops, certificate programmes and information exchange platforms that provide access to resources, contacts and best practices, promoting the sustainability and scalability of social initiatives. The ecosystem engagement includes a network of students, alumni, faculty and social entrepreneurs who support the development of social enterprises through mentorship, experience sharing and support. Centralised university units act as the coordinator of these initiatives, bringing together resources, advice and innovation spaces to create a sustainable and supportive environment for social entrepreneurs.

Sub-section 1 explores the results of the testing of the framework to support social entrepreneurs by universities. Feedback from focus groups with university academics and social entrepreneurs highlighted the need for an adaptable and practical framework to support social entrepreneurs. Educators stressed the importance of flexibility, suggesting the creation of tools to assess university resources and the inclusion of case studies that demonstrate different applications of the framework. They also recommended integrating social entrepreneurship support into existing academic programs, ensuring sustainability through long-term resource allocation and the development of interdisciplinary courses. Social entrepreneurs highlighted the importance of targeted training in areas such as financial management, networking and access to capital. They stressed the need for partnerships with financial institutions and formalized networks for mentoring and collaboration. An emphasis on experiential learning was identified as key to building practical skills and confidence. Based on the feedback, **Sub-section 2** develops a roadmap for the implementation of the framework to support university social entrepreneurs:

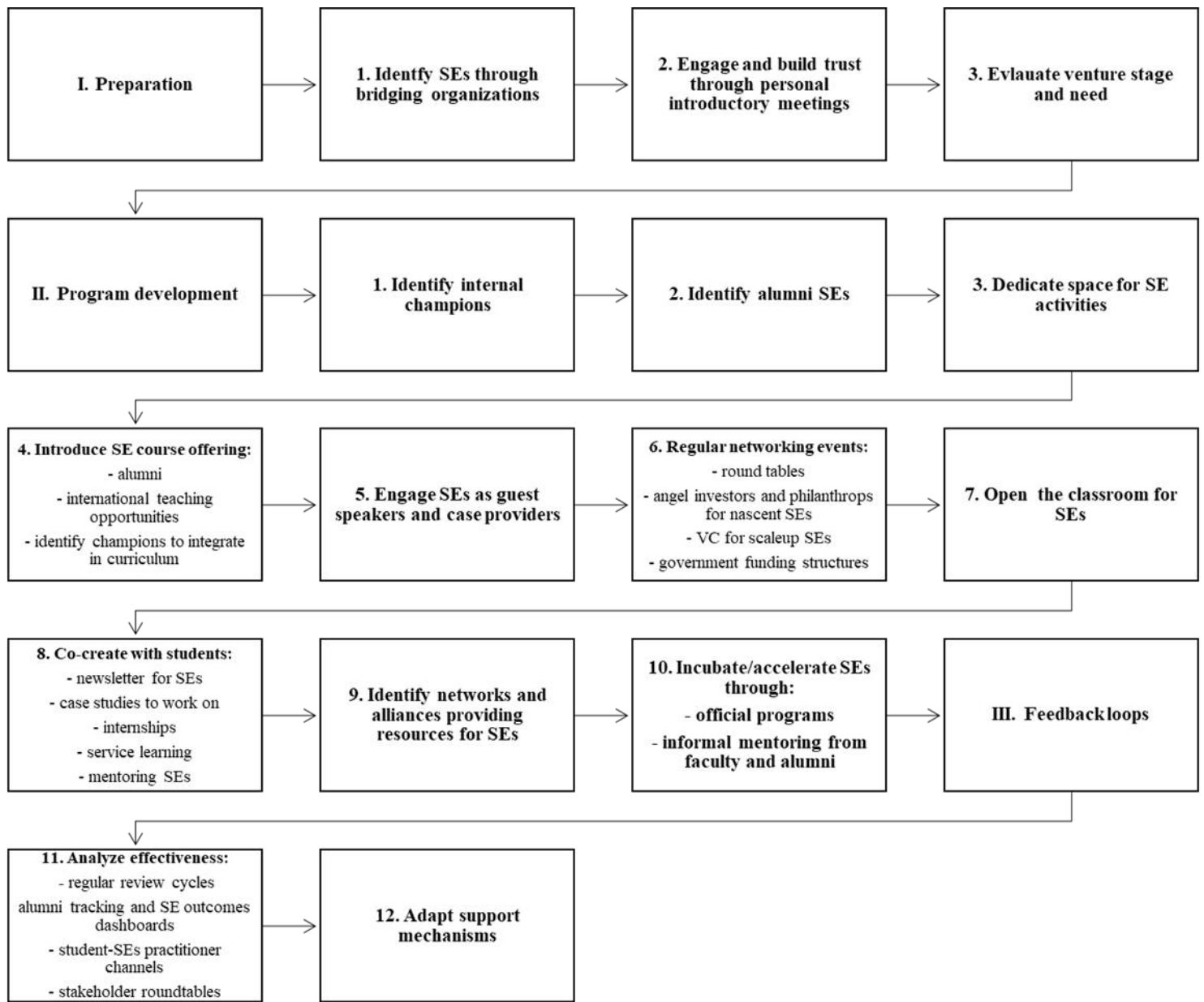

Figure 8 - Roadmap to support social entrepreneurs

The roadmap begins with identifying social entrepreneurs through connecting organizations, building trust, and assessing their needs and stage of development. The next stage involves developing a program by engaging faculty, alumni and providing dedicated spaces for social initiatives. An important part is the introduction of social entrepreneurship courses involving real case studies, the involvement of social entrepreneurs as speakers and regular networking events. The programme also focuses on interaction with students through internships, mentoring

programmes and participation in social entrepreneurship projects. The chapter concludes with specific, practice-oriented recommendations aimed at social entrepreneurs, university officials, and legislative bodies. These recommendations are drawn from the empirical results of the research and are intended to help create a more effective and sustainable supportive environment. They reflect both the needs and challenges identified and the potential for improving the mechanisms for interaction between academia, the entrepreneurial sector and the institutional framework.

CONCLUSION

The Conclusion chapter summarises how the thesis contributes to the literature by offering a nuanced understanding of how social entrepreneurs can be supported by universities. It summarises the introduction of a new model outlining five key components for the sustainable development of social entrepreneurs. It offers a framework for assessing and developing the capabilities of social entrepreneurs and shows how universities can support these elements through targeted programmes and resources. The literature on relevant approaches to social engagement is synthesized as universities increasingly engage in activities that contribute to the economic and social development of the regions in which they operate. These findings are grouped into 3 main categories - responsible education, knowledge transfer and ecosystem engagement.

By providing embedded, opportunity-driven, auxiliary or boundary-spanning support, universities create a robust ecosystem that fosters social innovation and solves complex social problems, benefiting both social entrepreneurs and the broader stakeholder ecosystem. Opportunity-driven support involves universities actively seeking and seizing emerging external opportunities for social impact. This proactive stance allows universities to align their resources and expertise with societal needs, creating symbiotic relationships that benefit both the institution and the broader community. Auxiliary support includes resources and physical spaces that universities dedicate specifically to social entrepreneurship activities. These resources provide social entrepreneurs with the infrastructure needed to develop, test, and expand their initiatives. Boundary-spanning support extends beyond university boundaries to engage with external stakeholders and expand the impact of social entrepreneurship initiatives. This type of support

involves the creation of networks that include alumni, industry partners, policy makers and community organizations.

As a core activity of universities and a key factor in creating social impact, social entrepreneurship education and building students' competencies to solve social, sustainability and environmental problems have gained much prominence in the literature. Research has shown that such programs would be most effective if they used innovative approaches for collaboration among students in actually testing ideas to solve these problems. Although the role of universities in supporting social entrepreneurs is viewed primarily through the lens of the educational programs offered, the training and information programs provided by universities play a significant role in building dynamic capabilities for social enterprise survival. This means that universities could play a much greater role in the ability of social entrepreneurs to plan as well as manage their finances.

Universities play a key role in creating and enhancing social impact, which is increasingly necessary given the serious societal and environmental challenges we face today. This transformation requires a clear and flexible guiding framework, proposed in this dissertation as a first step in this direction. Universities are not only educational and research institutions, but also active participants in the entrepreneurial ecosystem, bringing together internal and external stakeholders to support social entrepreneurs. Thanks to their established faculty, committed staff, motivated students and rich national and international networks of alumni and partners, universities have the potential to establish themselves as hubs of social entrepreneurship in their regions. Their already recognized role as leading institutions and in the ecosystem can be expanded to drive more sustainable social innovation and real societal change, thereby establishing the university as a catalyst for sustainable development in the region and beyond.

IV. STATEMENT OF CONTRIBUTIONS IN THE DISSERTATION

7. *Systematic literature review*

The main theoretical concepts and models in social entrepreneurship and universities are explored in nearly 500 academic articles from the global literature. A conceptual framework for the Social Third Mission of universities is developed, namely existing approaches and mechanisms for creating social and environmental impact.

8. *International empirical study*

Data is collected not only in Bulgaria but also internationally, providing a variety of perspectives and contexts, enriching the analysis. The effectiveness of university social entrepreneurship programmes and their impact on students' intention to start and develop social initiatives is assessed. It also demonstrates the previously unexplored positive effect of university programmes on the ability of social entrepreneurs to scale up their initiatives, based to a secondary analysis of over 700 surveys from social entrepreneurs in different countries in Europe and Latin America.

9. *Development and implementation of the SKILL model*

Outlines the five key components for the development and sustainability of social entrepreneurs. The model offers a clear and structured framework for assessing and developing the capabilities of social entrepreneurs.

10. *Rethinking the role of universities in supporting social entrepreneurs*

The thesis highlights a new role for universities as active intermediaries between social entrepreneurs and the wider ecosystem, ensuring sustainability of support through integrated education and resource programmes.

11. *Combining internal resources with ecosystem engagement*

This dissertation proposes a new approach in which universities combine internal resources (such as faculty, students, and available infrastructure) with the active engagement of

external ecosystem partners - NGOs, businesses, and government institutions. This combination of resources enhances the effectiveness of university support and contributes to the scaling and sustainability of social initiatives.

12. Support framework and implementation roadmap

The dissertation also provides a detailed roadmap for the practical implementation of the conceptual framework in different universities, focusing on the creation of a sustainable ecosystem to support social entrepreneurs through phased steps.

V. PUBLICATIONS ON THE DISSERTATION TOPIC

Accepted publications:

1. Van Mensel, E., Dentchev, N.A., Samaniego Diaz, A., Izquierdo, E., Yordanova, Z. (2024). The Role of Universities in Social Enterprises' Ability to Scale: a Dynamic Capabilities Approach, *Economic Studies*, 34 (3).
2. Van Mensel, E., Yordanova, Z., Dentchev, N.A., Salas-Vargas, J. (2023). The Social Third Mission of Universities: Towards a Unified Framework, *Economic Alternatives*, in print
3. Van Mensel, E., Yordanova, Z., Dentchev, N.A. (2024). INNOVATION NETWORKS IN SUPPORT OF SOCIAL ENTREPRENEURS, Report of the National Round Table "Formal and Informal Innovation Networks", ISBN (online) 978-954-23-2493-5, Available at: <https://dlib.uni-svishtov.bg/handle/10610/5024>
4. Van Mensel, E., Yordanova, Z., Dentchev, N.A. (2024). THE EVOLUTION OF AN EXPERIENTIAL LEARNING STUDENT PROJECT - A JOURNEY ON THE NEXUS OF ACADEMY AND PRACTICE, SCIENTIFIC TALES OF UNWE, IK-UNWE ISSN (online): 2534-8957; ISSN (print): 0861-9344
5. Van Mensel, E., Yordanova, Z., Dentchev, N.A. (2024). THE ROLE OF REAL ESTATE IN THE INTEGRATION OF SOCIAL ENTREPRENEURS IN THE ENTREPRENEURIAL ECOSYSTEM. 10th Jubilee International Conference "REAL ESTATE & BUSINESS"
6. Van Mensel, E., Leyen, B., Dentchev, N.A. (2024). Institutional Pathways in the Support of Social Entrepreneurs: The Role of Municipalities. Mondragon Unibertsitatea, New Business Models Conference Proceedings 2024, Available at: https://ebiltegia.mondragon.edu/xmlui/bitstream/handle/20.500.11984/6462/ID207_VAN_MENS_EL_shortpap_Institutional_Pathways_In_The_Support_Of_Social_Entrepreneurs.pdf?sequence=1
7. Van Mensel, E., Dentchev, N. A., Yordanova, Z., Diaz, A. S., & Izquierdo, E. (2023). Mind the gap: exploring the intersecting viewpoints of social entrepreneurs and universities in the ecosystem in support of sustainability. New Business Models Conference Proceedings 2023. Maastricht University Press. <https://doi.org/10.26481/mup.2302>
8. Ivan-Svetoslav, P. & Van Mensel, E. (2024). The evolution of a sustainability oriented student project- a journey on the nexus of academia and practice. AUBG 18th Student-faculty Conference "Fellowship of the Mind" 2024. <https://indico-cos.aubg.edu/event/2/book-of-abstracts.pdf>

Under review:

1. Van Mensel, E., Dentchev, N.A., Yordanova, Z., Diaz-Gonzalez, A. (2023). Effectuation at work in universities: using what is at hand to support social entrepreneurs.

VI. DECLARATION OF ORIGINALITY

I declare that the present dissertation is a wholly author's product and no other publications or developments have been used in its development in violation of their copyright. All foreign publications and data used for reference are explicitly cited.